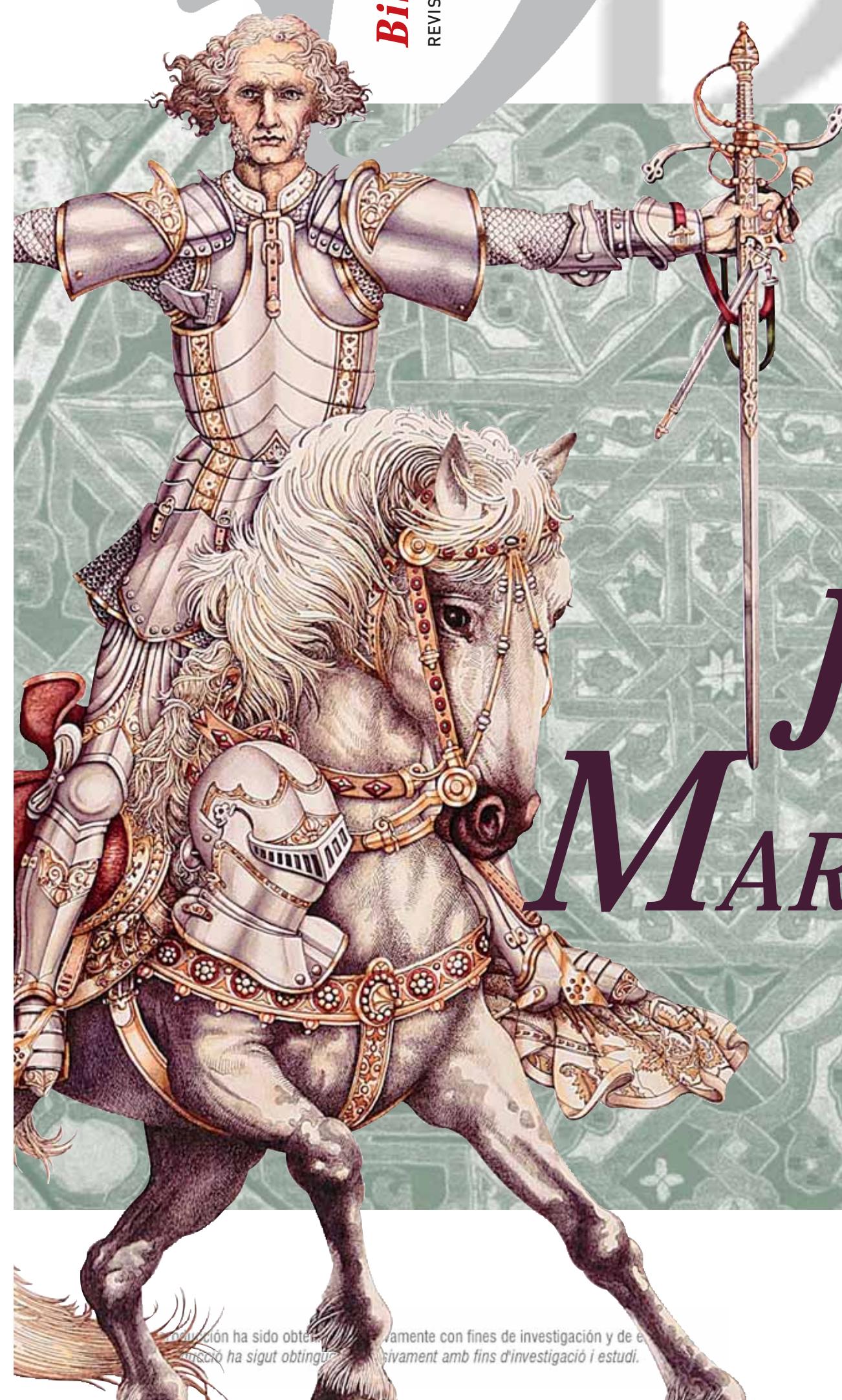

**HOMENATGE A
IGNACIO SOLDEVILA**

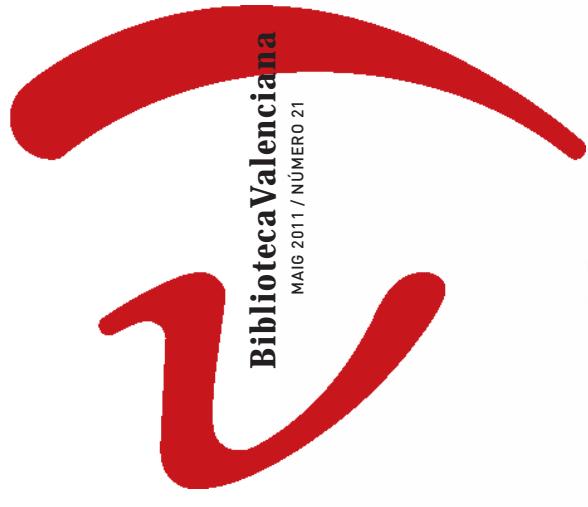
P. 12

JAny joanot MARTORELL

La colección ha sido obtenida exclusivamente con fines de investigación y de estudio.

La col·lecció ha sigut obtinguda exclusivament amb fins d'investigació i estudi.

Biblioteca Valenciana

MAIG 2011 / NÚMERO 21

Edició: Generalitat Valenciana.
Direcció General del Llibre, Arxius i
Biblioteques. Biblioteca Valenciana
Nicolau Primitiu
(Monestir de Sant Miquel dels Reis).
Av. de la Constitució, 284. 46019 València
Tel.: 96 387 4000 – Fax: 96 387 4037
<http://bv.gva.es>

Direcció: Silvia Caballer Almela.

Coordinació: Unitat de Difusió de la
Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu.

Comitè editorial: Fernando Lliso,
Francisca Cerdá, Rosario Tamarit,
Miguel C. Muñoz.

Realització i disseny:
Ismos Comunicación y Cultura, S. L.
Tel.: 96 329 3477 - www.ismos.es

Imatge de portada:
Fragment del cartell commemoratiu
de l'Any Joanot Martorell, realitzat per
Manuel Boix
Imatge secundària: Autoretrat d'Ignacio
Soldevila.

Dipòsit Legal: V-139-2003
ISSN: 1885-3420
Exemplar gratuït. La revista no es fa
resposable de les opinions expressades
pels seus col·laboradors.

JOANOT MARTORELL

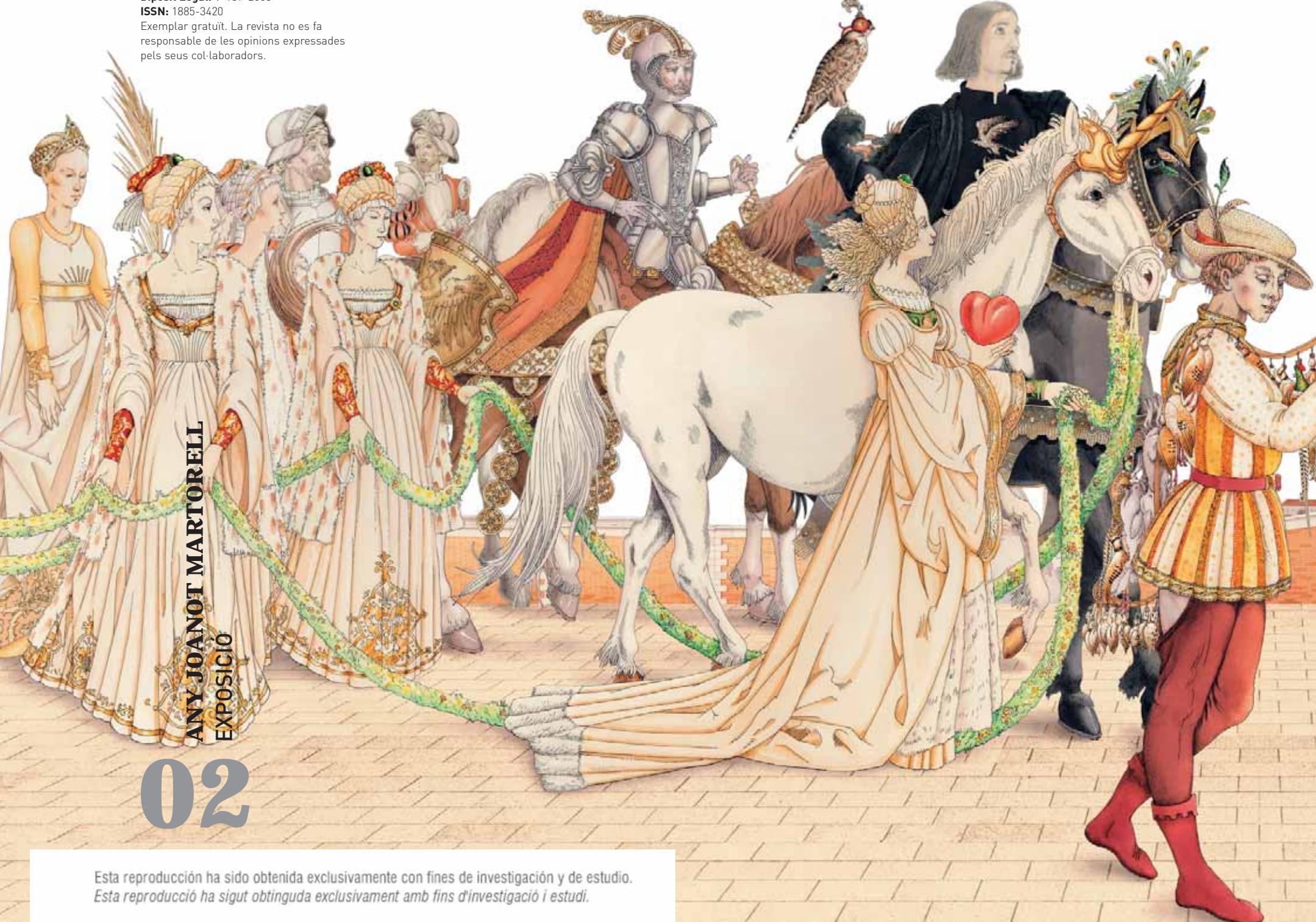
i els literats valencians del segle xv

EL SEGLE XV CONSTITUEIX UN DELS MOMENTS DE MAJOR PROSPERITAT ECONÒMICA, POLÍTICA I SOCIAL DEL REGNE DE VALÈNCIA. ÉS, A MÉS, EL SEGLE DELS PAPES BORJA VALENCIANS –CALIXT III I ALEXANDRE VI–, I DES DEL PUNT DE VISTA CULTURAL, ÉS TAMBÉ EL SEGLE D'OR VALENCIÀ, DENOMINAT AIXÍ PEL FLORIMENT CULTURAL EXCEPCIONAL A QUÈ VA ASSISTIR AQUESTA CENTÚRIA EN TOTS ELS CAMPS DE LES ARTS.

Per Jaume J. Chiner

ANY JOANOT MARTORELL
EXPOSICIÓ

02

03

ANY JOANOT MARTORELL EXPOSICIÓ

Aquest segle també serà testimoni del dreçament de construccions religioses com el Miquelet, la catedral de València o el convent de la Trinitat, i construccions civils com les torres dels Serrans o la Llotja dels Mercaders, un dels millors monuments del gòtic civil europeu i que ha sigut declarat Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO. En la pintura, artistes internacionals vénen a realitzar els seus treballs a la ciutat del Túria, on estableiran un fecund intercanvi d'idees i tècniques amb pintors valencians com Jacomart, Reixach o Gonçal Peris. Des del punt de vista de la literatura, la ciutat de València va veure nàixer o passejar pels seus carrers literats com ara sant Vicent Ferrer, Francesc Eiximenis, Jordi de Sant Jordi, Ausiàs March, Joan Roís de Corella, Jaume Roig, Bernat Fenollar o sor Isabel de Villena. I, entre tots aquests, serà Joanot Martorell qui, amb la seu novel·la *Tirant lo Blanch*, crearà no sols la principal obra literària del Segle d'Or valencià, sinó també un dels més importants clàssics universals de tots els temps, que ha sigut qualificat per escriptors i crítics com Mario Vargas Llosa o Dámaso Alonso de *novel·la total*, de primera novel·la moderna.

Joanot Martorell, cavaller i literat

El cavaller i novel·lista Joanot Martorell va nàixer en una família de la petita noblesa valenciana lligada a la cort ducal de Gandia i, sobretot, a la cort reial de Martí l'Humà: d'una banda, Guillem Martorell, el seu avi patern i senyor de Murla entre els anys 1402 i 1413, entre altres càrrecs o oficis va ser despesoner ducal (1392) i receptor general de tots els drets reials al regne de València (1401-1409); de l'altra, Francesc Martorell, pare del

futur escriptor, va ser jurat i conseller de la ciutat de València (1412-1414).

Al febrer de 1400, Guillem i Francesc Martorell –casat aquest últim des del 1397 amb Damiata Abelló– es van aveïnar a València i van traslladar oficialment el seu domicili des de Gandia a la ciutat del Túria, on ja resi-

dien. A diferència dels seus dos germans majors –Galceran i Lluís–, que molt probablement van nàixer a la capital de la Safor, és a València on, quasi amb total seguretat, va nàixer Joanot el 1410 o el 1411, possible lloc de naixement també dels seus altres germans: Guillem, Jaume, Jofre, Aldonça, Damiata i Isabel.

Després de la defunció, el 1435, de Francesc Martorell, el futur literat va esdevenir l'hereu universal dels seus béns, inclosa la senyoria de la Vall de Xaló, en mans dels Martorell des del 1413. Amb l'òbit de Francesc va començar la decadència de la família.

El 1437 Joanot Martorell va intercanviar *lletres de batalla* amb el seu cosí segon Joan de Monpalau, qui, sota la promesa de matrimoni, havia tingut accés carnal a Damiata, germana de Joanot, amb qui després es va negar a casar-se. El desig de celebrar una *batalla a ultrança*, és a dir, a mort, amb el seu cosí segon, va portar Joanot Martorell fins a Londres, on va aconseguir que el rei Enric VI d'Anglaterra

Biblioteca Valenciana
MAIG 2011 / NÚMERO 21

04

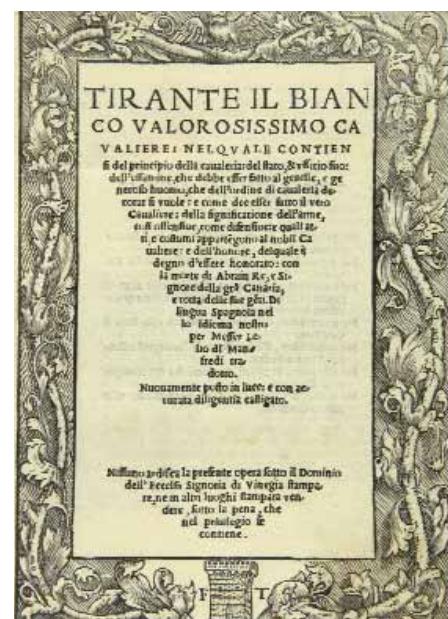
ANY JOANOT MARTORELL EXPOSICIÓ

Fotografia de Maque Falgás.

acceptara ser jutge imparcial del combat. Finalment, la batalla entre Martorell i Monpalau no es va produir, i el conflicte es va solucionar per vies pacífiques. Dos anys després d'iniciar el conflicte amb el seu cosí segon, Joanot va tornar a València des d'Anglaterra, després de passar per Portugal, i va cedir a la seua germana Isabel gran part de la Vall de Xaló com a mitjà d'assegurar-li el dot acordat per al seu matrimoni amb el poeta Ausiàs March, qui no s'hi volia casar fins que no se li'n garantira el cobrament.

L'any 1442, Joanot Martorell va vendre a Agnès de Portugal i al seu espòs, Gonçalbo d'Híjar, comanador de Muntalbà, els seus llogarets de Murta i Benibafim, obligat per aquest matrimoni que havia acumulat en les seues mans tots els documents legals que testimoniaven deutes de Joanot. Aquesta transacció va tenir greus conseqüències: fugida de Joanot a Lleida (1446); intents de xantatge de Martorell a Gonçalbo d'Híjar (1448); empresonament de Galceran, germà de Joanot; *cartells de desixements i lletres de batalla* (entre 1446 i 1450), etc. Probablement, la sobtada mort del comanador va impedir que es produïra la batalla per a la qual Joanot s'havia traslladat a Barcelona (1450); el motiu d'aquest viatge era veure el rei de França o l'emperador d'Alemanya perquè acceptaren ser jutges en el duel. Després de la venda de Murta i Beni-

Tirante il Bianco (Venècia, 1538)

brafim, Joanot es va arruïnar: no tenia casa a València ni senyories que li proporcionaren rendes de què viure.

A més d'enfrontaments i de disputes cavalleries amb Joan de Monpalau i Gonçalbo d'Híjar, Joanot Martorell també va tenir racons amb Perot Mercader (1439), Jaume Ripoll (1442) i Felip Boil. Entre els anys 1440

i 1450, Joanot va ser empresonat per diferents delictes o incidents, el més greu dels quals va ser l'assalt a uns mercaders castellans a Chiva (1449).

En diferents ocasions durant les dècades dels quaranta i cinquanta del segle xv, la presència de Joanot Martorell està documentada en el Nàpols del rei Alfons el Magnànim, i l'any 1452 apareix com a cambrer reial en una carta del monarca. Segons alguns investigadors, va servir el Magnànim a Nàpols i posteriorment s'incorporà a la cort del príncep de Viana com a servidor seu.

Assetjat pels deutes, completament arruïnat, Joanot Martorell va morir entre l'1 de gener i el 24 abril de 1465. Un any abans havia empenyorat el seu manuscrit del *Tirant lo Blanch* al donzell Martí Joan de Galba, qui li prestava diners amb assiduitat.

El 'Tirant lo Blanch', una aventura editorial

Qualificat per Cervantes en el *Quixot* com el millor llibre del món pel seu estil, el *Tirant* va ser publicat a València el 20 de novembre de 1490 per l'impressor Nicolau Spindeler. En total, se'n van publicar 715 exemplars, dels quals tan sols es conserven tres: en la Biblioteca Històrica de la Universitat de València, en la British Library de Londres i en la Hispanic Society de Nova York.

Tal com indica ell mateix en la seua novel·la de cavalleries, Joanot Martorell va començar el 2 de gener de 1460 la redacció del *Tirant lo Blanch*, obra dedicada a l'infant Ferran de Portugal (germà de Pere el Conestable, «rei dels catalans»). A més d'aquesta, els especialistes consideren que Joanot va escriure l'inacabat *Guillem de Varoic*—una mena d'esbós dels primers capítols del *Tirant* inspirat en el relat anglonormand *Guy de Warwick*, que potser va llegir durant la seua estada a Anglaterra—i la novel·la *Flor de cavalleria*, de la qual tan sols s'ha conservat el començament i que figura en l'inventari de Martí Joan de Galba.

L'any 1464, Joanot va empenyorar el manuscrit del *Tirant lo Blanch* a Galba a canvi de 100 reals. Si bé no s'ha localitzat aquest original ni la còpia que Galba va ordenar fer per portar-la a la impremta de Nicolau Spindeler, el 1993 vam descobrir i publicar l'única fragment manuscrit coneugut d'un *Tirant* amb una cronologia anterior a l'any 1490. Es tracta d'un manuscrit que, opinem, reforça la hipòtesi de l'única autoria de la novel·la a favor de Joanot Martorell, tesi seguida actualment per la majoria d'especialistes enfront de la tradicional doble autoria amb Martí Joan de Galba, plantejada a partir d'allò que s'indica en el colofó de l'edició de Spindeler.

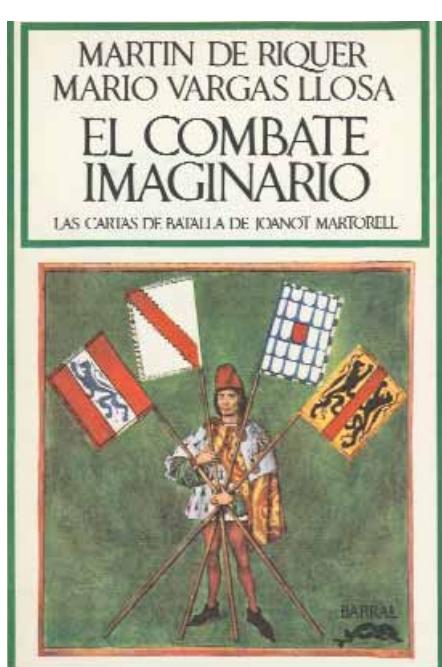
La primera edició del *Tirant lo Blanch* consta de 487 capítols, que poden ser distribuïts

05

ANY JOANOT MARTORELL EXPOSICIÓ

La Sala Capitular del Monestir de Sant Miquel dels Reis va acollir l'exposició «Joanot Martorell i els literats valencians del segle XVI», on es van reunir tots els exemplars de l'edició de 1490 del *Tirant* conservats al món. Fotografia de Maque Falgás.

en cinc grans apartats temàtics: estada de Tirant a Anglaterra i iniciació en la cavalleria (cap. 1-97), primeres gestes militars a Sicília i Rodes (cap. 98-114), primera estada de Tirant a Constantinoble (cap. 115-296), aventures de Tirant al nord d'Africa (cap. 297-407), i últimes proeses en l'imperi grec i mort de Tirant (cap. 408-487). Com a fonts

literàries del *Tirant*, sovint textualment co-piades, s'han citat, entre d'altres, la *Crònica* de Ramon Muntaner; el *Llibre de l'orde de cavalleria*, de Ramon Llull; el *Guy de Warwick*; *La faula*, de Torroella; els *Viatges*, de Mandeville; les *Històries troyanes*, de Guido delle Colonne; la *Fiammetta*, de Boccaccio; diverses proses de Joan Roís de Corella, etc. Després de la impressió realitzada per Nicolau Spindeler, el *Tirant* va veure novament la llum a Barcelona el 1497 a càrrec del llibreter Pere Miquel i de l'impressor Diego de Gumiell, qui, a més, fou l'encarregat d'imprimir l'any 1511, a Valladolid, una traducció castellana anònima d'aquesta obra. Aquesta va ser la versió que conegué Cervantes, en la qual no apareixien els noms de Joanot Martorell ni de Martí Joan de Galba. El *Tirant lo Blanch* ja no va tornar a ser impres a la península Ibèrica fins al començament del segle XX, tot i que sí que s'imprimí diverses vegades en italià (1538, 1566 i 1611) i en francès (1737, 1740, 1775 i 1786). L'existeència i la gran difusió d'aquestes traduccions per tot Europa han permés afirmar a diferents especialistes que el *Tirant* és una de les fonts literàries de l'*Orlando furiós* de Ludovic Ariosto, de les *Histoires tragiques* de François de Belleforest, i del *Much ado about nothing*, de William Shakespeare. Aquestes traduccions no sols seran llegides pels literats,

sinó també per filòsofs com Jean-Jacques Rousseau i per emperadrius com Caterina de Rússia, deixebla de Voltaire. A cavall dels segles XIX i XX, concretament entre els anys 1873 i 1905, va ser editat a Barcelona el *Tirant lo Blanch* sota la direcció del mallorquí Marià Aguiló, durant algun temps director de la Biblioteca Universitària de València. Quinze anys després, la novel·la de Martorell fou magníficament editada per

El 'Tirant lo Blanc' és el clàssic valencià més traduït en l'àmbit mundial

l'impressor Octavi Viader –amb comentaris i notes de Joan Givanel i Mas–, i, entre 1926 i 1929, Josep Maria Capdevila publicà en l'editorial Barcino una adaptació de la novel·la, que aconseguí gran difusió.

Des de mitjan segle XX fins a l'actualitat, les edicions realitzades del *Tirant lo Blanch* a la península Ibèrica superen àmpliament la vintena, sense comptar-hi els nombrosos facsímils, adaptacions, còmics i versions teatrals i infantils.

Entre les edicions realitzades fora de la Co-

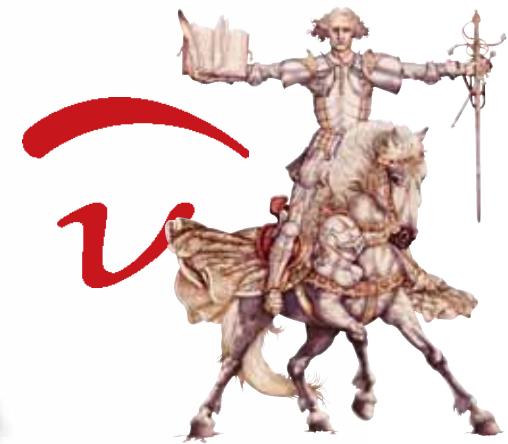
munitat Valenciana, destaquen les dirigides, tant de la versió original com de la traducció castellana del 1511, pel filòleg i historiador Martí de Riquer. Juntament amb els seus estudis dedicats a la novel·la i al seu autor, aquestes edicions constitueixen l'aportació científica més important mai realitzada per a la comprensió i difusió del *Tirant*. Quant a les edicions nascudes a la nostra Comunitat, cal destacar les dutes a terme per institucions valencianes com la Generalitat o l'Ajuntament de València, i per editorials com Del Cenia al Segura, Bromera, Tirant lo Blanch o A La Tercera Branca, editorial aquesta última que va realitzar entre 1978 i 1983 l'edició actual més ambiciosa des del punt de vista tipogràfic gràcies als magnífics dibuixos i aiguaforts de Manuel Boix.

Si el *Tirant lo Blanch* va ser des de la primera impressió un gran èxit literari, posteriorment, als segles XX i XXI, s'ha convertit també en el clàssic valencià més traduït en l'àmbit mundial en haver sigut traslladat nombroses vegades al castellà, però, també, a llengües tan diferents com el romanès (1978), el francès (1997 i 2003), l'anglès (1984, 1985, 1993 i 1996), l'italià (1984), l'holandès (1987 i 2001), el finès (1987), l'alemany (1990 i 2007), el portuguès (1998), el suec (1994), el xinès (1993), el rus (2005), el polonès (2007) i el japonès (2007).

MJoanot
MAPTOREL
CAVALLER VALENCIA I LITERAT UNIVERSAL
Any 2010

07

ANY JOANOT MARTORELL
ENTREVISTA

Manuel BOIX

MANUEL BOIX ÉS UN DELS ARTISTES VALENCIANS MÉS RECONEGUTS I EMBLEMÀTICS TANT A LA COMUNITAT VALENCIANA COM MÉS ENLLÀ DE LES NOSTRES FRONTERES. GUANYADOR DE TRES PREMIS NACIONALS, ENTRE MOLTS D'ALTRES, BOIX ES MOU A LA PERFECCIÓ EN TÈCNIQUES COM LA PINTURA, L'ESCULTURA, EL GRAVAT O LA IL·LUSTRACIÓ DE LLIBRES. DE FET, EL SEU TREBALL EDITORIAL HA ACOMPANYAT MOLTS VALENCIANS EN LA SEUA INFANTESA I ELS HA AJUDAT A CONÈIXER MILLOR ELS CLÀSSICS DE LA LITERATURA DE LA NOSTRA TERRA. D'ALTRA BANDA, LES SEUES REPRESENTACIONS DE PERSONATGES VALENCIANS COM JOAN FUSTER O ELS BORJA, AIXÍ COM DE TRADICIONS COM ARA LA PILOTA VALENCIANA, S'HAN CONVERTIT EN VERITABLES ICONES DE LA NOSTRA CULTURA. EL 2010, LA GENERALITAT LI VA ENCARREGAR UNA OBRA MOLT ESPECIAL: EL CARTELL OFICIAL DE L'ANY JOANOT MARTORELL.

Per Blanca López Handrich. Fotos: Pilar Val López.

La primera vegada que vosté va llegir el *Tiran lo Blanch*, a què li va remetre?

Pel que fa a la documentació gràfica, em va remetre a les il·lustracions dels llibres miniats del segle xv dipositats a la Biblioteca de la Universitat de València, procedents dels fons del duc de Calàbria, i, també, a la magnífica col·lecció de retaules del gòtic internacional del museu Sant Pius V.

Ja l'imaginava en un univers gràfic similar a aquell amb el qual el va il·lustrar per a la edició bibliòfila d'Edicions A la Tercera Branca?

No. En principi, fou un problema adaptar el que jo veia de la iconografia de l'època traslladada a la informació del lector de finals del segle xx. Si intentava dibuixar en el mateix llenguatge que havien fet els avantpassats, amb les vinyetes miniades, resultaven unes il·lustracions febles. Vaig desistir d'aquesta línia i vaig resoldre la qüestió utilitzant al màxim el clarobscur que dóna la tècnica del gravat calcogràfic i deixant els mínims detalls de l'època per tal d'aconseguir imatges impactants.

Si parlem de les il·lustracions acolorides que féu per a les edicions del *Tiran lo Blanc* de Proa, Bromera i Algar, podem veure els personatges de Joanot Martorell retratats amb línies i colors suaus, molt diferents de l'imaginari col·lectiu de l'Edat Mitjana, molt més fosca i dur. Està aquesta sèrie influenciada pictòricament per estils com el Renaixement?

No podem afirmar categòricament que l'Edat Mitjana fóra fosca perquè, per exemple,

Manuel Boix, autor del cartell oficial de l'Any Joanot Martorell, amb Silvia Caballer, directora general del Llibre, Arxius i Biblioteques.

08

ANY JOANOT MARTORELL ENTREVISTA

les miniatures de *Très riches heures du Duc de Berry* eren molt acolorides i foren pintades a la fi del segle XIV. Per altra banda, com que Martorell escriu a les portes del Renaixement i la seua obra comença a ser moderna, l'estil amb el qual s'ha d'il·lustrar l'obra ha de tindre en compte la proposta renaixentista.

El seu estil és molt particular i característic. Quines són les seues influències més importants?

Fonamentalment, he tingut en compte les composicions dels mestres flamencs, i el meu realisme ha tingut sempre present el clarobscur del millor barroc; però tot, obviament, des d'una visió del segle XXI.

A més de valencià, vosté és un artista molt vinculat a la nostra cultura que ha interpretat personatges com ara els Borja, Joan Baptista Basset, Ausiàs March i Joan Fuster, o esports tan tradicionals com la pilota valenciana. En quin d'aquests temes li ha agradat més treballar?

Açò representa una part de la meua producció. Més que gaudir en el moment del treball –que també–, la satisfacció ha vingut per l'acceptació que han tingut aquestes obres en la societat i, sobretot, al llarg del temps, quan veus que algunes han esdevingut icòniques.

Quin és, en la seua opinió, el personatge més interessant de la història o de la cultura valenciana?

Aquesta sí que és bona. (Somriu). Te'n podràs dir molts. Però, per començar, portant l'aigua al meu molí, és a dir, per tot el que t'he comentat abans sobre el meu estil, et diria Josep de Ribera, en pintura; però també Jaume I, com a constructor del país; Joan Fuster, per ser qui ens n'actualitzà el concepte; Ausiàs March; Vicent Andrés Estellés, i Sanchis Guarner, per la seua gramàtica.

Què ha suposat per a vosté l'encàrrec de fer cartells oficials com el de l'Any Joanot Martorell?

S «**El meu realisme ha tingut sempre present el clarobscur del millor barroc; però tot, obviament, des d'una visió del segle XXI»**

Ha sigut la possibilitat de seduir un gran nombre de gent tot imaginant i dibuixant Joanot Martorell, un autor que també està en la llista dels meus admirats.

Vosté va estudiar en l'Acadèmia de Belles Arts. Sempre volgué ser artista?

Sí, des de ben menut.

Té un mètode fix de treball? Té un horari de treball o espera que arribe la inspiració?

El meu horari és regular, ampli i rigorós, perquè sóc jo qui em vigile a mi mateix. La inspiració, l'espere i m'arriba quan passe d'un quadre a un altre, però també llegint, que és una manera activa de reflexionar.

Vosté és un artista multidisciplinari que treballa tant la pintura com la il·lustració, l'escultura o el gravat. Quina tècnica preferix? En quina es troba més cómode treballant? Em trobe cómode en qualsevol de les tècniques, si el procés del treball em satisfà. I les

Està treballant actualment en algun projecte?
Sí, sempre, sempre. Acabem d'instal·lar la meua última escultura de bronze i vidre, *La clau que obri tots els panys*, en la Universitat d'Alacant; està a punt d'acabar-se una exposició en el Kubo-Kutxa del Kursaal de Donostia, en la qual tinc obra pictòrica; la fundació La Llum de les Imatges ha escollit quatre obres meues al voltant de la figura de sant Jordi per a l'exposició «Camins d'Art», a Alcoi, i demà, a primera hora, seguiré pintant un quadre de la sèrie «El Rostre».

Hi ha algun moment, tradició o personatge que li agrada retratar i encara no ho ha fet? Quin?

En cada moment de la vida has hagut de deixar de fer una cosa que t'abellia per la urgència del dia a dia o per les inclemències que siga, o, fins i tot, pels impulsos interns. Per exemple, un cop acabat el *Tirant lo Blanc*, d'Edicions A La Tercera Branca, teníem projectada una trilogia amb el mateix format i les mateixes característiques del *Tirant*, però amb l'obra d'Ausiàs March i de Roís de Corella. Però s'imposà la meua obra pictòrica i escultòrica sobre la gràfica, i és així com va nàixer *El punt dins el moviment*, sobre el joc de pilota, que vaig començar a Harrison Street, a Nova York, i vaig acabar des del carrer de sant Pere, de l'Alcúdia.

És per això que, contestant la teua pregunta, a qui realment intente retratar, és el meu temps.

Biografia

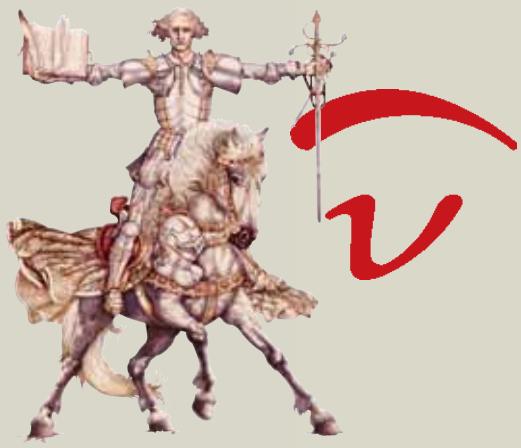
MANUEL BOIX, una vida il·lustrada

Nascut a la localitat valenciana de l'Alcudia el 1942, Manuel Boix va estudiar Belles Arts a l'Escola de Sant Carles de València. En els anys seixanta, Boix va ser un dels introductors del nou realisme a la península i en els anys setanta, obres de la sèrie Falconeria i Trama i Ordit, como L'Arc de Triomf o El Martiri de Sant Sebastià, aprofondiren en el fet de pintar amb la seua bellesa formal i donaren a conéixer al gran públic el seu estil inconfusible. El 1980 li fou concedit el Premi Nacional d'Arts Plàstiques, un dels guardons més importants d'Espanya. Posteriorment, després d'una llarga estada a Nova York, la seua tasca es va significar en els més diversos camps de la creació: pintura -sèries Acròstic, Frontissa, Alfabet, Escacs...-, il·lustració de llibres - *Tirant lo Blanc*, *La serp*, *El riu*, *Don Quixot*...-, obra gràfica, cartells, i darrerament escultura. Algunes de les seues obres, com *Els Borja*, *El laberint*, *Els equilibristes* i *El punt dins el moviment* combinen totes les disciplines creatives i busquen la plena ocupació de l'espai escenogràfic. En els primers anys del segle XXI ens va descobrir la sèrie El Rostre que va estar a València, Barcelona, Sevilla, Madrid i Pamplona.

Al llarg de la seua carrera, l'obra de Manuel Boix s'ha pogut veure en nombroses exposicions individuals i col·lectives, tant a la Comunitat Valenciana com per tot Espanya i a l'estrange, a països com Alemanya, Estats Units, Xile, Bèlgica o França. A més, el seu treball s'ha vist reconegut amb guardons com el Premi Nacional de Belles Arts, el Premi Nacional de Disseny, el Taipei City Mayor's Price Internacional o el Golden Apple BIB 87 de Bratislava.

A més de la seua obra pictòrica i escultòrica, Boix és ben coneugut per xiquets i majors per les seues il·lustracions de llibres, especialment infantils, que han generat una iconografia pròpia que ha quedat en la memòria de generacions i generacions de lectors.

10

ANY JOANOT MARTORELL
ACTIVITATS

ÈXIT DE PARTICIPACIÓ en els actes commemoratius de l'Any Joanot Martorell

EL 2010 ES COMPLIREN SIS SEGLES DEL NAIXEMENT DE JOANOT MARTORELL, UN DELS ESCRIPTORS MÉS IMPORTANTS DE LES LLETRES VALENCIANES I AUTOR DE L'OBRA MÉS UNIVERSAL DE LA NOSTRA LITERATURA, EL *TIRANT LO BLANC*. PER CELEBRAR AQUESTA EFEMÈRIDE, LES CORTS VALENCIANES DECLARAREN EL 2010 ANY JOANOT MARTORELL, I LA GENERALITAT ORGANITZÀ TOTA UNA SÈRIE D'ESDEVENIMENTS, TROBADES, ACTES I EXPOSICIONS QUE VAN TENIR COM A EIX CENTRAL L'ESCRITOR VALENCIÀ I LA SEUA OBRA CAPITAL.

L'any passat es compliren 600 anys del naixement de Joanot Martorell i 550 des que començara a escriure la seua obra més important, el *Tirant lo Blanc*, una novel·la de cavalleria que va ser una de les primeres obres modernes de la literatura europea. La importància d'aquesta data va fer que les Corts Valencianes declararen el 2010 com a Any Joanot Martorell, durant el qual han tingut lloc actes comme-

moratius, exposicions, publicacions i trobades.

Per tal de comptar amb una imatge representativa de Martorell i la seua obra, se'n va encarregar el cartell oficial al valencià Manuel Boix, artista molt vinculat a la cultura valenciana que ha il·lustrat diverses edicions del *Tirant lo Blanc* fins al punt de convertir els seus dibuixos en referents iconogràfics del cavaller ideat per Martorell.

Presentació amb Vargas Llosa

Els esdeveniments de l'Any Joanot Martorell van començar amb la presentació dels actes commemoratius, que comptà amb un invitat d'excepció, el guanyador del Premi Nobel de Literatura, Mario Vargas Llosa, qui, a més de ser un dels escriptors més universals de la literatura en castellà, és un especialista en la vida i l'obra de Martorell. Amb motiu de la presentació de l'Any Joanot Martorell, el peruà pronuncià una interessant conferència en què assenyalà que el *Tirant lo Blanc* fou l'obra que «em descobrí l'escriptor que jo volia ser i la raó profunda de la novel·la».

Durant l'acte, la consellera de Cultura i Esport, Trini Miró, presentà també el portal virtual que la Biblioteca Miguel de Cervantes i la Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu han dedicat a l'escriptor valencià, amb informació biogràfica, documents personals, dades sobre la seua obra i una recopilació de totes

les edicions del *Tirant lo Blanch* amb les traduccions que se n'han fet en anglès, francès i italià. El portal inclou també algunes adaptacions i edicions modernes de l'obra de Martorell, propostes didàctiques per a conéixer millor l'escriptor i la seua obra, i una selecció d'il·lustracions i gravats que mostren els moments més importants de la iconografia tirantiana. «Amb el *Tirant*, la cultura valenciana es va estendre per la resta d'Europa. Més de cinc-cents anys més tard, l'obra de Martorell encara continua difonent-se», va dir la consellera durant la presentació del web.

3.900 persones visitaren l'exposició

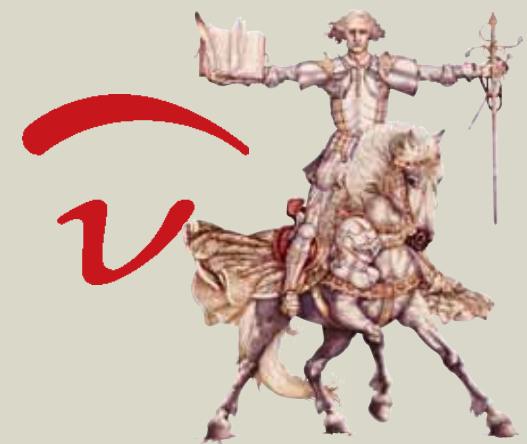
Uns mesos després de la conferència de Vargas Llosa, es va inaugurar en la Biblioteca Valenciana l'exposició «Joanot Martorell i els literats valencians del segle XV», comissariada per Jaume Chiner, en la qual els visitants pogueren veure junts, per primera vegada, els tres únics exemplars de la primera edició del *Tirant lo Blanc* que es conserven al món. Els llibres, que daten del 1490, es conserven en la Hispanic Society, en la British Library i en la Universitat de València, i van ser exposats a Sant Miquel dels Reis junt amb l'obra incompleta que es troba en la Biblioteca de Catalunya.

A la sala capitular del monestir, la imatge d'una de les columnes de la Llotja de València conduïa el visitant a través de l'exposició, fins arribar als tres *Tirant* del 1490, que

s'exposaven junts per primera vegada. La mostra presentava també l'única pàgina manuscrita de l'obra de Martorell, que es conserva en la Diputació de València, així com documents històrics de l'Arxiu del Regne de València i un àmplia col·lecció d'edicions internacionals del *Tirant*, entre les quals es

Esta reproducción ha sido obtenida exclusivamente con fines de investigación y de estudio.
Esta reproducció ha sigut obtinguda exclusivament amb fins d'investigació i estudi.

trobava l'edició italiana del segle XVI, el *Tirant* en francès del segle XVIII i altres obres relacionades. «Aquestes obres són l'origen de la Biblioteca Tirantiana, que és allò que romandrà després de l'Any Joanot Martorell», va assenyalar la consellera de Cultura i Esport durant la inauguració. La mostra es completava amb algunes de les obres més importants del Segle d'Or valencià i amb exemplars incunables d'Isabel de Villena o de Joan Roís de Corella.

Per finalitzar el recorregut, el visitant podia gaudir de 24 panells amb textos de Jaume Chiner i il·lustracions de Manuel Boix, que contaven de forma breu la història de Tirant, disposats al claustre de Sant Miquel dels Reis. Des de la clausura de l'exposició, al gener de 2011, els panells han viatjat a les biblioteques públiques de Castelló, Alacant, Oriola i València. Durant els quasi dos mesos que va estar a la seu de la Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu, l'exposició «Joanot Martorell i els literats valencians del segle XV» va rebre 3.900 visitants, amb una mitjana de 81,3 visitants per dia. A més de l'èxit de participació, la mostra va rebre la visita del president de la Generalitat, Francisco Camps. El cap del Consell, qui va quedar molt impressionat amb tots els materials exposats, va assenyalar durant la seua visita que Joanot Martorell i el *Tirant lo Blanc* són «fonsamentals per tal de comprendre el passat de la Comunitat i perquè són una expectativa de futur i un punt de partida per a pensar que la Comunitat ha arribat a moments gloriosos i únics en la història d'Espanya i d'Europa».

Tirant' per als més menuts

Acompanyant l'exposició sobre Joanot Martorell, la Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu va acollir visites guiades i tallers didàctics per a xiquets, joves i majors. Amb el lema «Tirant lo Blanc: un cavaller entre dues èpoques», l'exposició oferia alternatives lúdiques per a donar a conéixer el context històric, social, econòmic i artístic del Segle d'Or valencià als estudiants de Primària i Secundària. Així, els xiquets participants en les activitats didàctiques podien armar-se cavallers o conéixer els viatges de Tirant, i els joves podien fer una anàlisi literària de l'obra de Martorell. A la fi, més de 150 grups d'estudiants, mestresses de casa, jubilats i universitaris van participar en les visites guiades i en les activitats didàctiques de l'exposició, amb tant d'èxit que alguns hagueren de quedar-se en llista d'espera.

Per completar tots els actes i activitats de l'Any Joanot Martorell i retre homenatge a una publicació tan important per a les lletres valencianes com el *Tirant*, es va editar una publicació commemorativa amb dos estudis de l'obra realitzats per Rafael Beltran, de la Universitat de València, i Jaume Chiner, comissari de l'exposició «Joanot Martorell i els literats valencians del segle XV», i una col·lecció de làmines comentades.

Biblioteca Valenciana
MAIG 2011 / NÚMERO 21

12

HOMENATGE A IGNACIO SOLDEVILA
JORNADA INTERNACIONAL

JORNADA INTERNACIONAL

en homenaje a la memoria de Ignacio Soldevila Durante

EL DÍA 10 DE FEBRERO DE 2011, SE CELEBRÓ EN EL SALÓN DE ACTOS DE LA BIBLIOTECA VALENCIANA UNA JORNADA INTERNACIONAL EN HOMENAJE A LA MEMORIA DE IGNACIO SOLDEVILA DURANTE (VALENCIA, 1929 - QUEBEC, CANADÁ, 18 DE SEPTIEMBRE DE 2008).

Por Manuel Aznar Soler. GEXEL - CEFID - Universitat Autònoma de Barcelona.

Los ponentes de la Jornada Internacional en homenaje a Ignacio Soldevila posaron junto al cartel de la exposición antes de pasar a visitar la muestra.

Soldevila fue un historiador y crítico literario que tuvo la generosidad de donar su biblioteca personal a la Biblioteca Valenciana y que fue codirector de los dos primeros números (2002 y 2003) de *Laberintos. Revista de Estudios sobre los Exiliados Culturales Españoles*, que edita la propia Biblioteca Valenciana.

Por ello, y a propuesta unánime del Consejo de Redacción de la revista, doña Silvia Caballer, directora general del Libro, Archivos y Bibliotecas de la Generalitat, inauguró esta Jornada Internacional que, con el título Ignacio Soldevila Durante y la Literatura Española en el Exilio, reunió a algunos de sus mejores amigos y discípulos. Cabe resaltar

que la Biblioteca Valenciana es la única biblioteca pública española que cuenta con una sección específica dedicada a nuestro exilio republicano de 1939, entre cuyos fondos documentales se conservan los archivos y bibliotecas de Vicente Llorens, Guillermina Medrano y Rafael Superviela, o Juan Gil-Albert, entre otros.

Asistió también a la Jornada, como invitada de honor, Doña Alicia Ruiz, viuda de Ignacio Soldevila Durante, quien intervino tanto en la inauguración como en la clausura de una jornada que contó con una numerosa asistencia de público, entre el cual había, naturalmente, muchos familiares y amigos de Ignacio que viven en Valencia y Xàtiva.

HOMENATGE A IGNACIO SOLDEVILA

JORNADA INTERNACIONAL

Alicia Ruiz, viuda de Ignacio Soldevila; Silvia Caballer, directora general del Libro, Archivos y Bibliotecas, y Manuel Aznar Soler, director científico, en la inauguración de la Jornada Internacional.

José-Carlos Mainer, catedrático de Literatura Española de la Universidad de Zaragoza, fue el ponente inaugural de la Jornada, quien nos habló con su rigor y claridad habituales sobre «La filología española en el exilio»; siguieron los dos restantes ponentes de la mañana, a saber: Javier Lluch (Universidad de Bolonia, «La fuga de capital cultural en la España franquista: el *homo academicus “exiliado”*») y Franklin García Sánchez (Trent University, «Entre Barroco y Vanguardia: a propósito de la obra narrativa de Max Aub»).

A las 13 horas se inauguró la exposición titulada «El legado de un filólogo: Ignacio Soldevila Durante», que, preparada con cariño y acierto por Juan Galiana y Javier Lluch, mereció el elogio unánime de todos sus visitantes. Durante la sesión de tarde intervinieron, sucesivamente, Manuel Aznar Soler (Universitat Autònoma de Barcelona, «*La puerta abierta*, obra teatral inédita de Juan Rejano»); José Antonio Pérez Bowie (Universidad de Salamanca, «León Felipe contra las fabulaciones de los discursos históricos»); Juan Antonio Ríos Carratalá (Universidad de Alicante, «La singularidad de un exiliado: José Luis Salado»), y Luis López Molina

(Universidad de Ginebra, «Semblanza de Rafael Martínez Nadal»).

Por último, las emotivas y brillantes intervenciones de los escritores Alfons Cervera («Ignacio Soldevila Durante y la literatura que pervive») y Javier Quiñones («El compromiso de la imaginación: de Ignacio Soldevila a Max Aub») en una mesa redonda moderada por Javier Lluch, dieron paso a la sesión de clausura en la que, además de Manuel Aznar Soler como director científico de esta Jornada, intervinieron también Juan Galiana en representación de la Biblioteca Valencia, Javier Lluch en tanto secretario de la revista *Laberintos*, y, finalmente, Alicia Ruiz, quien, con unas palabras de agradecimiento, clausuró esta Jornada en justo homenaje a la memoria de su marido.

Por último, sólo cabe añadir que, al igual que realizamos en 2006 con motivo de las jornadas organizadas para celebrar el centenario de Vicente Llorens, materiales que se publicaron en el número 6-7 (2006) de *Laberintos*, también en el caso de Ignacio Soldevila Durante, todas las ponencias de esta Jornada se publicarán, con el objetivo de crear memoria, en el número 13 (2011) de dicha revista.

Biblioteca Valenciana
MAIG 2011 / NÚMERO 21

14

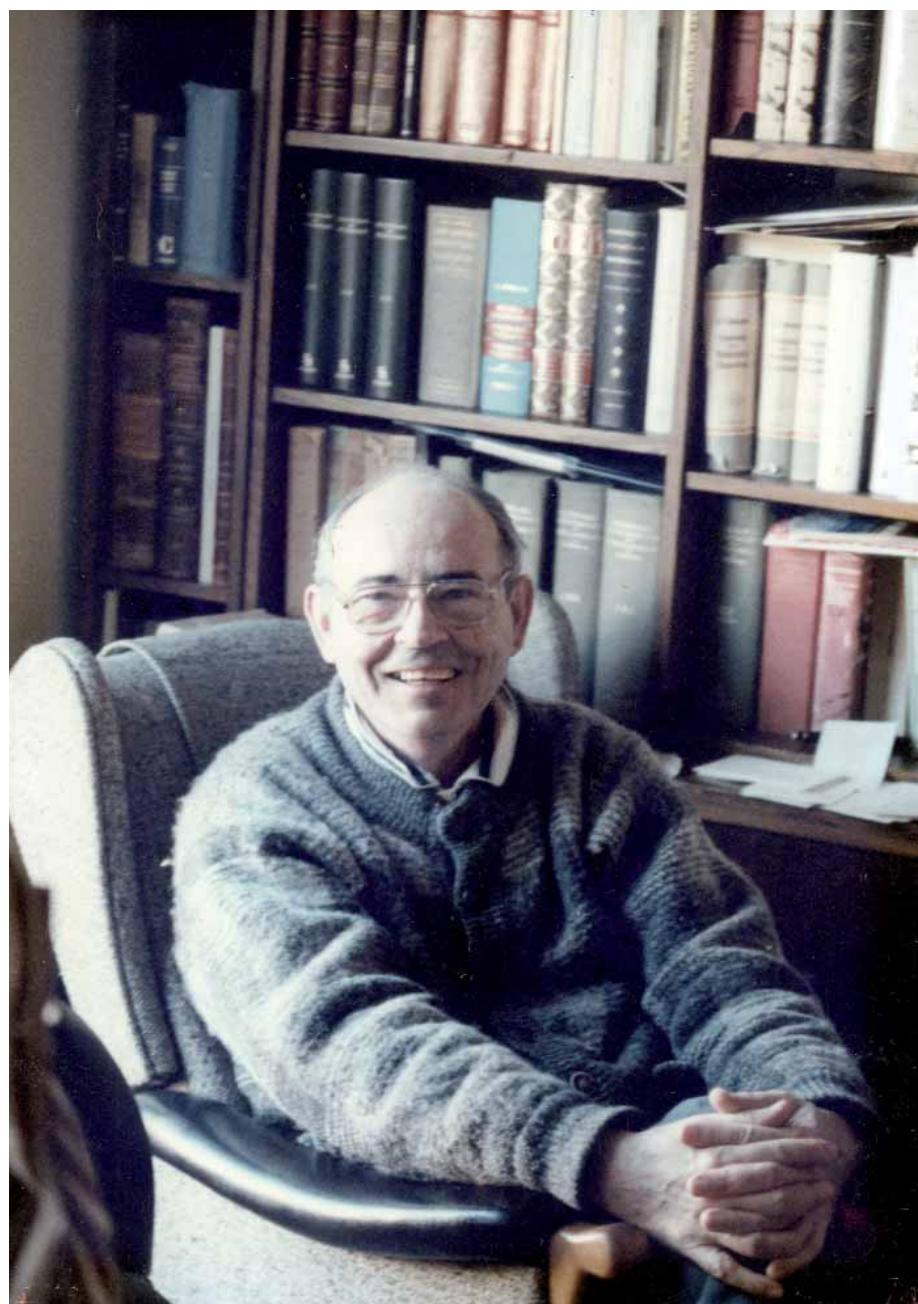
HOMENATGE A IGNACIO SOLDEVILA
EXPOSICIÓ

El legado de un filólogo: Ignacio Soldevila

Por Javier Lluch-Prats. Universidad de Bolonia - GICELAH (CCHS-CSIC).

**«Yo soy de mi infancia.
Yo soy de mi infancia como de un país»**

Antoine de Saint-Exupéry

Ignacio Soldevila en su estudio. Playa de Sant Joan d'Alacant, 1991.

La biblioteca y el archivo personales de Ignacio Soldevila Durante, donados a la Biblioteca Valenciana en 2006, abren las puertas del excepcional taller de trabajo de un filólogo cuyo legado constituye un valioso fondo para analizar el desarrollo de la literatura y la cultura españolas contemporáneas. De tal modo, el gesto de este hombre de bien, residente en Canadá desde los años cincuenta, simbolizó su vuelta a casa y, en consecuencia, el reencuentro con su admirado vecino de la infancia, Nicolau Primitiu, o con su venerado maestro Rafael Lapesa, cuyos legados también se conservan en San Miguel de los Reyes.

Por ello, entre febrero y mayo de 2011, la Biblioteca Valenciana presenta la exposición titulada «El legado de un filólogo: Ignacio Soldevila Durante (Valencia, 1929 - Quebec, 2008)», comisariada por Juan Galiana y Javier Lluch. En ella se traza el devenir de la vida de Soldevila, marcada por su condición de niño de la guerra y la posterior emigración a Canadá. Con tal fin, se exhiben piezas de su legado y una selección de las contribuciones filológicas provenientes del *taller* soldeviliiano, expresión que sirve para designar el espacio, tanto físico como simbólico, en que sus textos críticos toman cuerpo: un espacio atravesado de referencias, lecturas, relecturas y propuestas que, desde diversos ángulos, marcadamente históricos y sociológicos, activan y generan las interpretaciones sobre la lengua y la literatura. Un taller, pues, que encuentra sinónimos como *laboratorio* o *estudio*, lugares propios para el análisis y la creación donde el filólogo intuye, explora, imagina, escribe y –como hizo atinadamente Soldevila– ofrece su visión de la conformación del campo literario. Entre cuantos objetos apuntalan dicho taller, destacan los casi seis mil libros –con un relevante carácter especializado en la narrativa peninsular del siglo XX–, un copioso epistolario y otros volúmenes y materiales de variadas materias (Lingüística, Sociología, Crítica Literaria, Historia, Filosofía...).

La trayectoria de una vida letraherida

Ignacio Soldevila nació en Valencia el 3 de noviembre de 1929. Hijo del juez republica-

no Ignacio Soldevila Galeana y de Beatriz Durante Mateo, le gustaba recordar su infancia en el barrio de Ruzafa, donde ya entonces le atraían los libros, como él mismo destacó en sus *Memorias*, publicadas en *El Correo de Euclides* (4, 2009), anuario científico de la Fundación Max Aub:

Tenía al parecer una curiosidad nunca satisfecha, que hacia de mí el clásico niño preguntón, y cuyo lado positivo es que me impulsó a aprender a leer antes de mis cinco años, estimulado por la presencia de mi padre siempre enfascado en la lectura. (Soldevila, 2009: 149).

Tendría cinco años cuando mi padre decidió enviarme a la Escuela Cossío, que era una escuela primaria en Valencia de la Institución Libre de Enseñanza, y sin duda la única escuela privada laica que entonces había en Valencia, y en la que, sin saberlo, fui condiscípulo de las hijas de Max Aub, que también la frecuentaban. (Soldevila, 2009: 150).

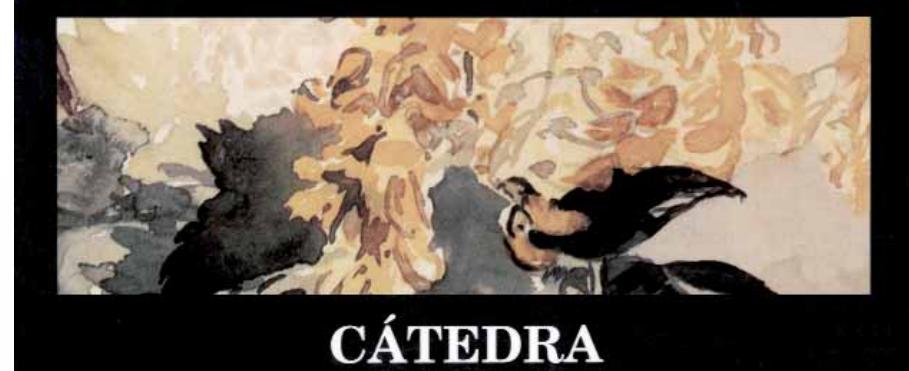
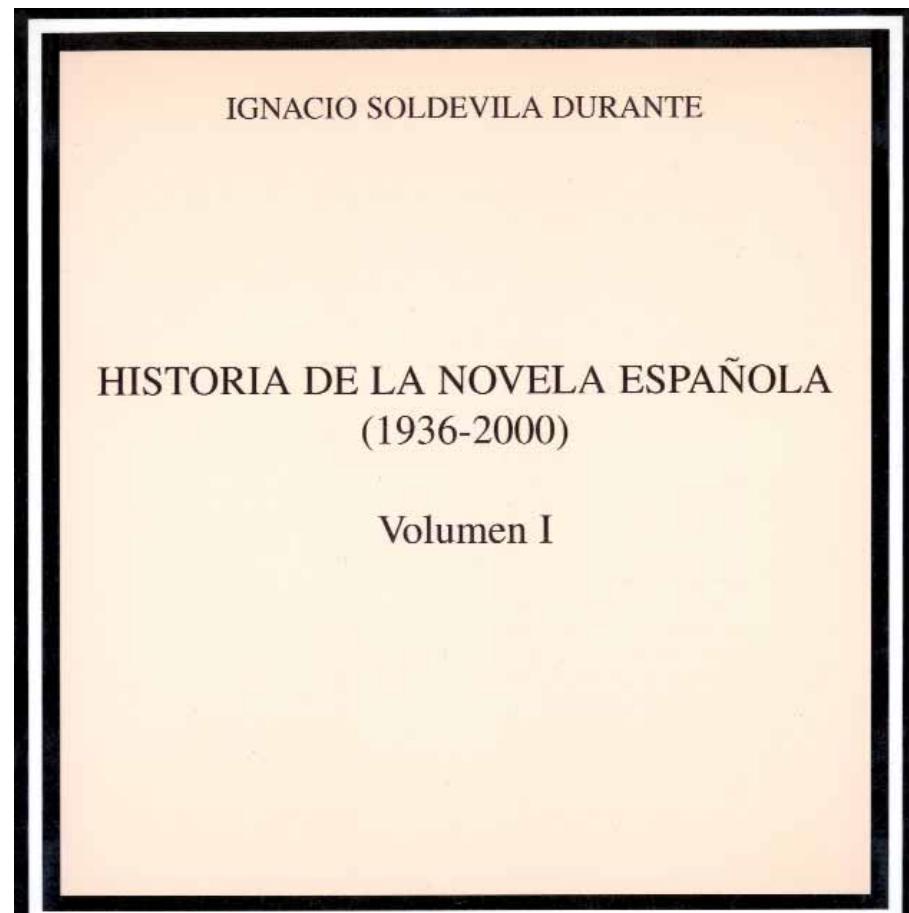
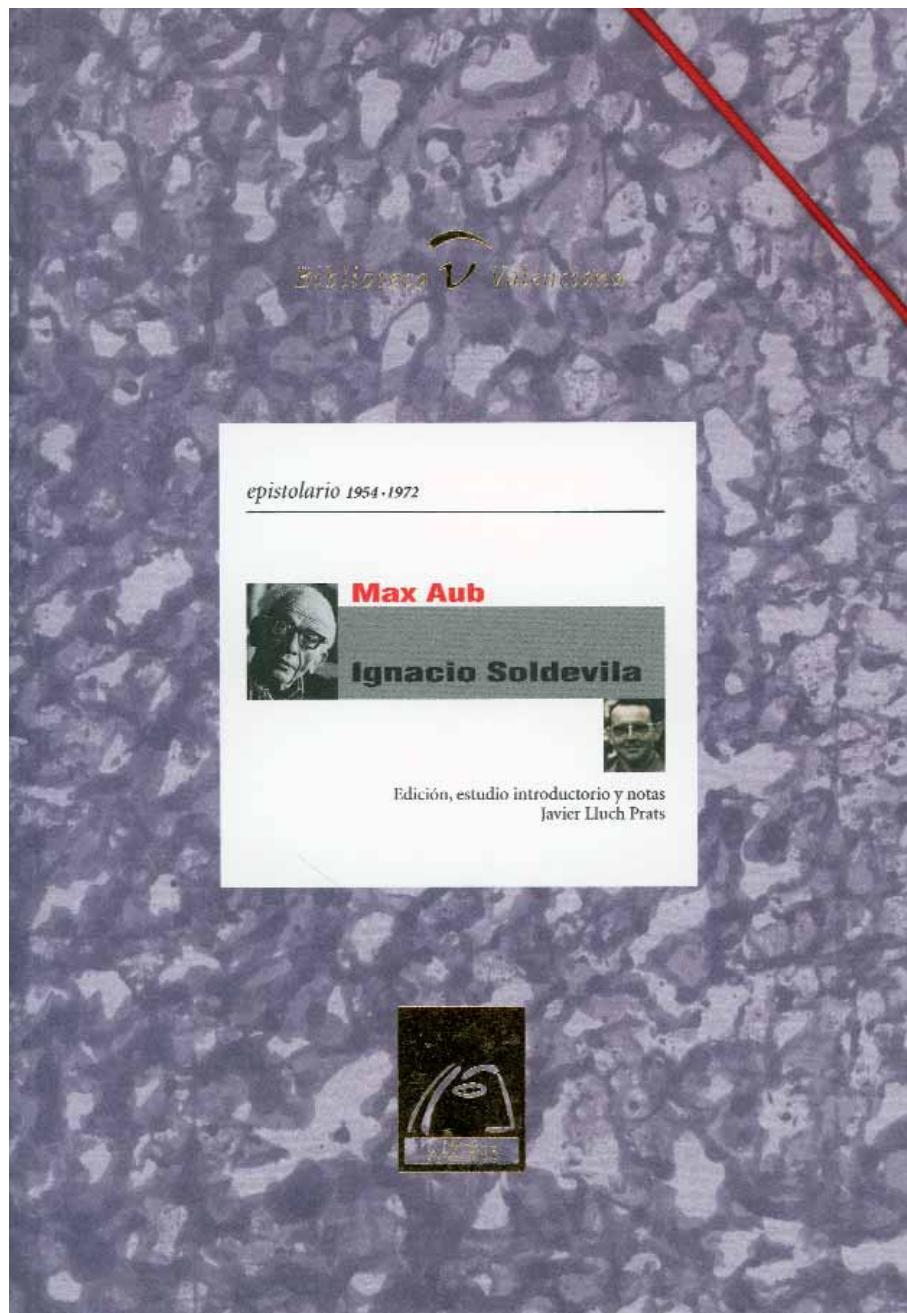
Unos años después, durante la Guerra Civil española, Soldevila pasó temporadas en poblaciones como La Cañada y Rocafort, donde «estaba refugiado el poeta Antonio Machado con su madre y su hermano José, que daba paseos por un pinarcito cercano, y que mi padre me llevó a ver como “el más grande poeta de España”» (Soldevila, 2009: 152). Tras la contienda, quedó huérfano tempranamente y durante años estuvo separado de su única hermana, Elena Soldevila:

No es de extrañar que ni mi hermana ni yo respetemos lo más mínimo las intenciones con que se produjo el levantamiento militar, y tengamos al «generalísimo» Franco como último y principal responsable de la destrucción de nuestra familia. (Soldevila, 2009: 159).

Ignacio Soldevila se trasladó con su familia paterna a Xàtiva y prosiguió sus estudios en el Colegio Claretiano. En 1949 obtuvo el título de Bachiller en el Instituto José de Ribera. Ese mismo año comenzó su formación superior en la Universitat de València, la

HOMENATGE A IGNACIO SOLDEVILA EXPOSICIÓ

continuó en 1951 en la Universidad Central (Madrid), donde en 1954 concluyó sus estudios de Filología Románica, con Premio Extraordinario de Licenciatura. Colaboró con instituciones como el CSIC, la RAE y la UIMP; mas en 1956, ante la falta de perspectivas laborales, se marchó a Canadá para trabajar en la Universidad Laval (Quebec). Tras su llegada, en una carta a Max Aub datada el 21 de septiembre de 1956, afirmó: «Por primera vez, desde que tenía diez años, me encuentro en un país libre, en donde puedo decir lo que me venga en gana, donde quiera y como quiera. [...] Me parece que estoy en otro mundo». (Lluch, 2007: 83).

Figura clave en el desarrollo del hispanismo canadiense, como docente e investigador desarrolló una brillante carrera académica (García, 2000), trabajando con una humilde erudición puesta al servicio de un conocimiento exigente y transmitiendo siempre una visión de mundo muy centrada en el hombre y sus circunstancias. Como señaló María-Dolores Albiac (2009: 160):

Soldevila era de esos filólogos humanistas (ya en franco riesgo de extinción) que conocían a los grandes maestros de la filosofía europea, que tenían un acervo de lecturas enviable y sabían que la literatura es el resultado de muchas pulsiones que golpean la sensibilidad, la voluntad, y la conciencia del escritor. La soltura con la que relacionaba las artes plásticas, la historia del pensamiento, otras obras y escritores, la lengua, las influencias estéticas y morales, el carácter y el punto de vista del autor, incardinándolo todo en un análisis coherente y muy claro, sin por ello perder profundidad, revelaba que el trabajo era obra de un gran artesano del idioma y del estilo, de un gran didacta y de un investigador cultísimo y de enorme sentido crítico.

Soldevila recibió distinciones varias: Honorary Fellow de la Society of Spanish and Spanish-American Studies (EE.UU.), en 1998; el nombramiento como profesor emérito de la Universidad Laval (1993), y la Encomien-

da de la Orden de Isabel la Católica, que le fue otorgada en Ottawa en mayo de 2006. A lo largo de su vida académica participó en numerosos cursos, seminarios y congresos tanto en América como en Europa. Fue autor de publicaciones que se inscriben en el ámbito lexicográfico, y, sobre todo, destacan sus relevantes aportaciones bajo el dominio de la literatura: llegó a ser uno de los mayores especialistas en narrativa española contemporánea, desde las vanguardias hasta las últimas vocaciones literarias.

Además de cinéfilo, fue amante de la pintura y hasta narrador y poeta inédito en su juventud. Así, respecto del sentimiento de sentirse trasplantado de su tierra, escribió versos como los siguientes referidos a España: «Estás ahí como te dejé: la misma. / Y tu gesto para mí fue idéntico / de simpática y fraternal indiferencia.» Y es que el deseo de vuelta fue una constante en la actitud de Soldevila, quien aceptó su destino ante la imposibilidad de reincorporarse a la vida académica española. Testimonios

como el siguiente, de una carta a Aub de 1962 (Lluch, 2007: 157), son múltiples en su epistolario:

Me ocurre en estos momentos sentir la tierra de mi tierra como única salvación. Si yo pudiera en este mismo momento revolcarme en ella, morder un romero bajo los pinos, montar a pelo el viejo caballo de tiro, dar cuatro gritos y... defecar junto a una cepa, comiendo uvas, todo se me pasaría. Pero estoy acolchado entre nieve estéril, actividades de ardilla, frío, silencio inodoro, ausencia.

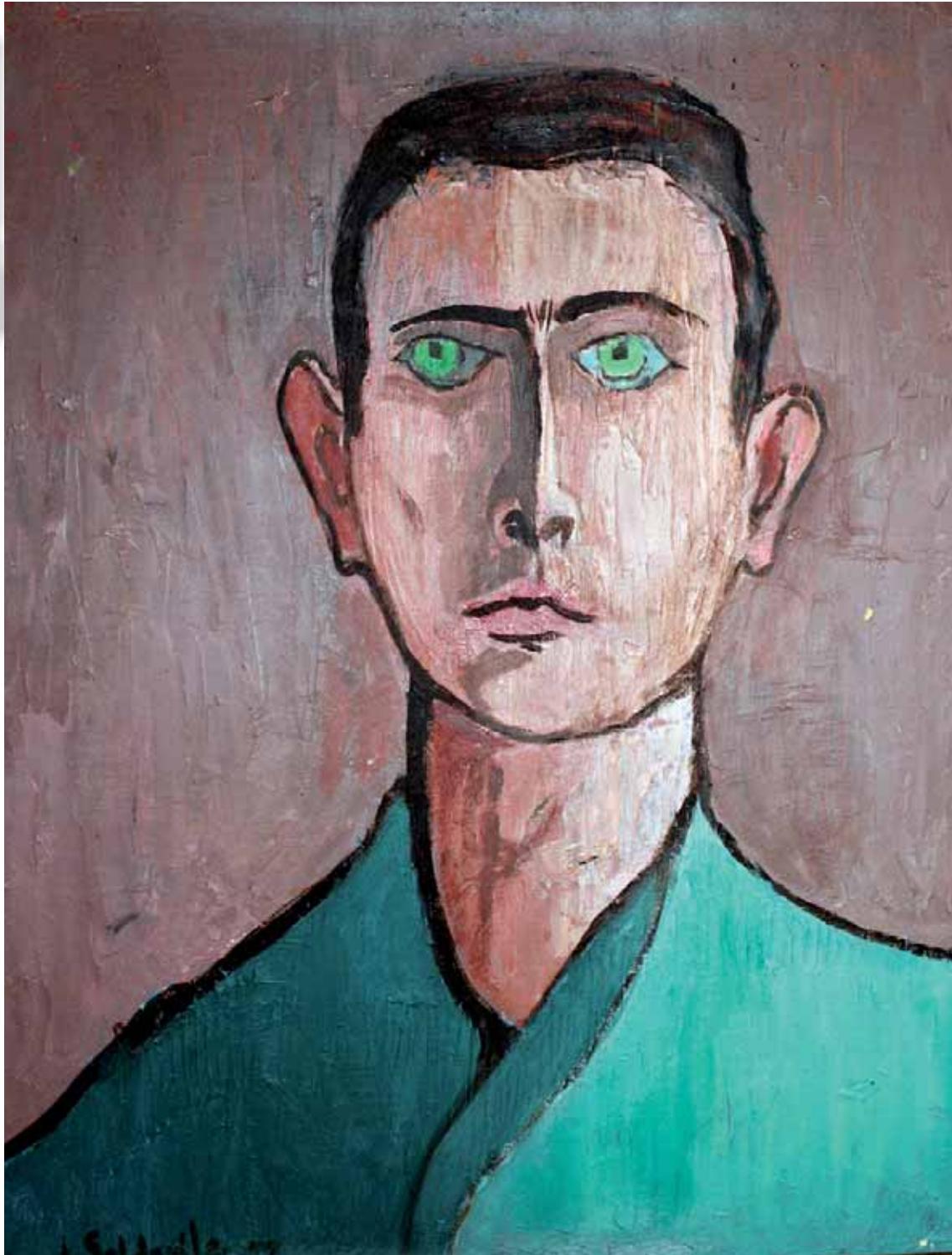
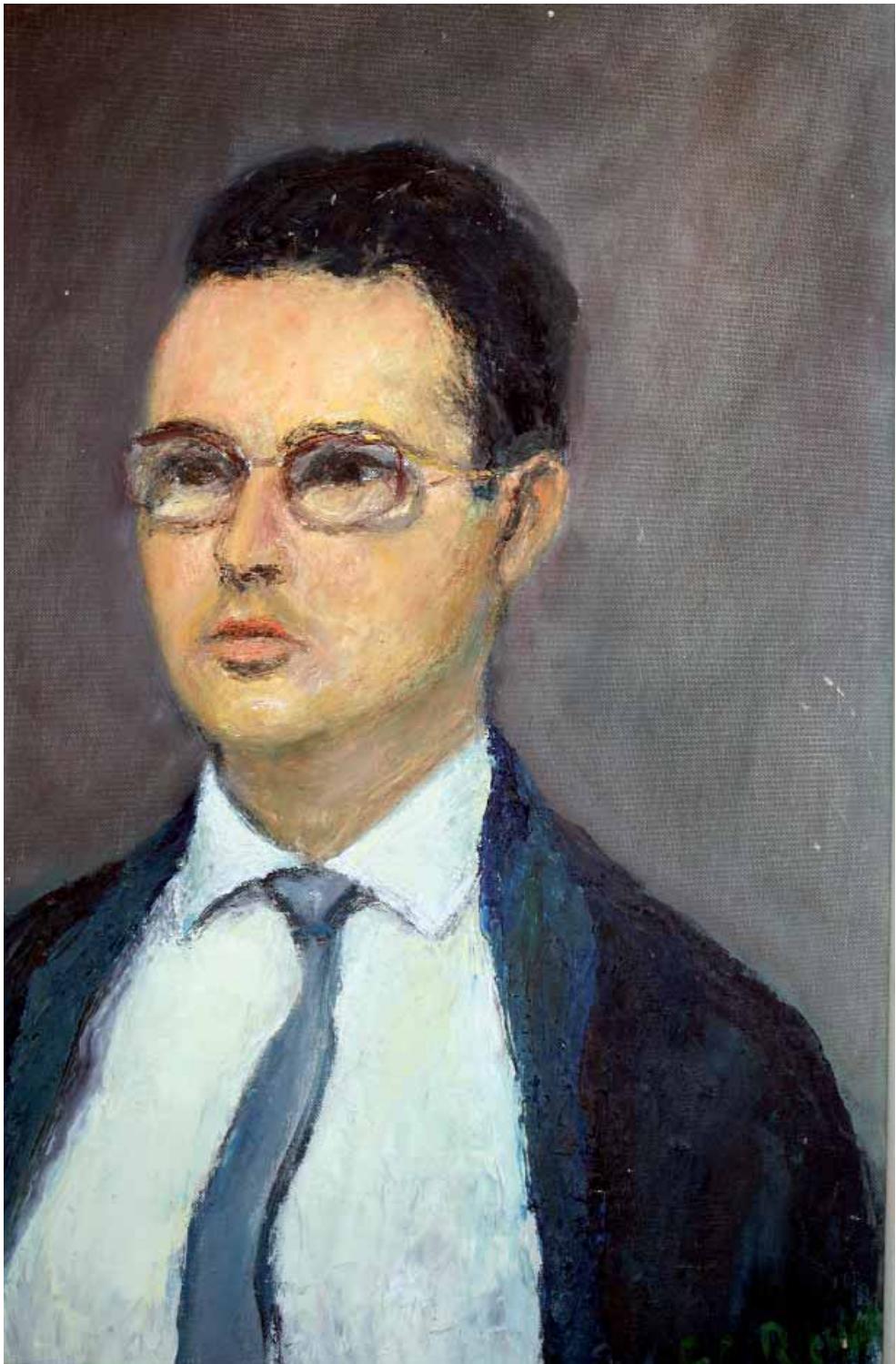
Soldevila, quien compartió su vida con la navarra Alicia Ruiz, era paradigma de bondad: hombre de enorme generosidad, agradable, cercano, tolerante, comprensivo, ingenioso, de palabra amiga y un agudo sentido de la dignidad. Un valenciano que adoraba su tierra y supo transmitir tal pasión a sus hijos: Alicia, Manuel, Felipe y Carlos. En 1991 (y hasta 2005), por prescripción médi-

Biblioteca Valenciana
MAIG 2011 / NÚMERO 21

16

HOMENATGE A IGNACIO SOLDEVILA EXPOSICIÓ

Autorretratos de Ignacio Soldevila.

ca, optó por pasar el invierno en Sant Joan (Alicante), donde aprovecharía para impartir un seminario de doctorado anual en torno a la novela española contemporánea en la Universidad de Alicante.

Historiador y crítico de la literatura

De su actividad como historiador y crítico literario dan testimonio varias monografías: *Panorama du roman espagnol contemporain (1939-1975)*, en colaboración con Monique Joly y Jean Tena (1979); *La novela desde 1936* (1980); *Historia de la novela española* (Vol. I, 2001), y *El espacio literario en el tiempo de las*

autonomías (2003). La recepción de sus obras fue encomiástica. Por ejemplo, su colega Gonzalo Sobejano le apuntó en 1980: «Todos los novelistas españoles te estarán agradecidos, ya que a casi ninguno olvidas y a todos les dedicas una atención profunda y fundada en verdadero estudio», y el escritor José Luis Sampedro en 2000 le decía: «Lo que más me gusta es su visión global de cada obra; su modo de llegar en ella a la “espesura”, a sus entrañas, lográndolo de un modo especialmente feliz.» Soldevila también colaboró en obras colectivas como *Storia della Civiltà Letteraria Spagnola* (1990) y *El relato fantástico. Historia y sistema* (1998). Apar-

te de su contribución sin par al conocimiento de la vida y la obra de Max Aub, Soldevila es de igual forma un referente en los estudios sobre Ramón Gómez de la Serna, como muestra *El doctor inverosímil y otras novelas: (1914-1923)*, volumen IX de las *Obras completas ramonianas* (1997). A estos trabajos se agregan otros en torno a Valle-Inclán, Azorín, Ortega y Gasset, Ramón Pérez de Ayala, Camilo José Cela, Álvaro Fernández Suárez, Luis Goitysolo, Carmen Martín Gaite, Belén Gopegui o Benjamín Prado. También mantuvo una práctica de la crítica cotidiana notable en *El Sol, ABC Cultural, Modern Language Notes, Turia o Quimera*, con reseñas

dedicadas a muchos de los autores que delinan el campo literario actual: José Manuel Caballero Bonal, Antonio Muñoz Molina, Luis Mateo Díez, José María Merino, Gustavo Martín Garzo, Antonio Soler, Agustín Cerezales o Alfons Cervera.¹

El lexicógrafo. La Real Academia Española

Soldevila fue discípulo de Rafael Lapesa, eminent filólogo cuya impronta evidencia el interés soldeviliiano por cuestiones lexicográficas, siempre mantenido, y su colaboración como redactor especial del *Diccionario histórico de la lengua española*, de

la RAE, proyecto en el cual se integró en diversas fases desde 1954.

Así, en los años setenta, aprovechando un año sabático en Madrid, promovió la utilización de las nuevas tecnologías para el tratamiento del léxico, lo cual pudo haber beneficiado su regreso a España; mas el intento resultó infructuoso y Soldevila, como antes he apuntado, reemprendió el camino de vuelta a Quebec. Años después, el 23 de mayo de 1991, fue elegido académico de número de la Academia Norteamericana de la Lengua Española, en la cual integró la Comisión de Lexicografía.

Ignacio Soldevila y Max Aub

Durante su estancia en Madrid, Soldevila vivió en casa de un tío militar. En la buhardilla que ocupó, se encontró con libros requisados de la biblioteca del escritor exiliado Paulino Masip. Así pudo leer a muchos escritores y, en particular, destacable fue su descubrimiento de Max Aub. Como consecuencia de tan fortuito encuentro, Soldevila leyó algunas obras que en junio de 1954 serían el objeto de estudio de su tesis de licenciatura (*El teatro de Max Aub hasta 1936*); posteriormente, de Aub también se ocuparía en su tesis doctoral. Con el paso del tiempo se con-

virtió en amigo del escritor y en su especialista por antonomasia, lo cual encontró un magnífico colofón en mayo de 2003, cuando la Generalitat Valenciana le otorgó el Premi Lluís Guarner 2002: «En reconeixement a la labor filològica i d'estudiós de la literatura, especialment per la dedicació a la difusió i al coneixement de l'obra de Max Aub.»

Miembro del patronato de la Fundación Max Aub, cuyo anuario científico dirigió (*El Correo de Euclides*), Soldevila demostró su pionera dedicación en textos como *La obra narrativa de Max Aub (1929-1969)* (1973); *Escribir lo que imagino. Cuentos fantásticos y maravillosos*, en colaboración con Franklin

García (1994); *Max Aub: veinticinco años después*, con Dolores Fernández (1999); *El compromiso de la imaginación. Vida y obra de Max Aub* (1999), sin duda el mejor estudio de conjunto sobre el escritor, publicado por la Fundación y ampliado y reeditado en 2003 (Biblioteca Valenciana); *Max Aub - Francisco Ayala. Epistolario 1952-1972* (2001); diversas ediciones críticas: *Geografía. Prehistoria 1928* (1996); *Campo cerrado*, en *Obras completas de Max Aub*, Vol. II (2001); *Los muertos* (2006), y la *Maxaubiana*, nombre que utilizó para la bibliografía en torno a Aub, actualizada hoy día en el anuario aubiano.

De tan significativa relación da cuenta *Max Aub - Ignacio Soldevila Durante. Epistolario: 1954-1972* (Lluch, 2007). Las cartas que se cruzaron exhiben una relación preñada de literatura, pero también de ausencias, frustraciones y anhelos, al tiempo que permiten seguir los pasos de este universitario español crecido en la posguerra, sus deseos y realidades, sus logros y fracasos. Por consiguiente, valga destacar que su experiencia vital y profesional, además, es modelica con relación al fenómeno migratorio de universitarios bajo el franquismo, ya que las redes entre el exterior y el interior, entre otros muchos también activadas por Soldevila, resultarían decisivas para el desarrollo del campo cultural español. Ambos coincidieron en el reconocimiento a su labor por parte de la crítica en la década de los noventa del pasado siglo. En el caso del escritor, Soldevila ya se lo había anticipado en una carta de 1964, todavía sin aparecer el tratamiento formal del que luego prescindiría: «Si hay justicia en la República de las Letras, la tendrá Ud., téngalo por seguro, así tengan que pasar cien años y ni Ud. ni yo podamos gozarnos en ello. [...] Ya suenan campanas, aunque lejanas.» (Lluch, 2007: 214).

En suma: Ignacio Soldevila, sus libros, su sonrisa amiga y su curiosidad intelectual permanecen vivos en la memoria, que ha de ser memoria agraciada hacia quien mostró un generoso amor a la vida y acerca de la cual nos ofreció una lección difícilmente olvidable.

Referencias bibliográficas

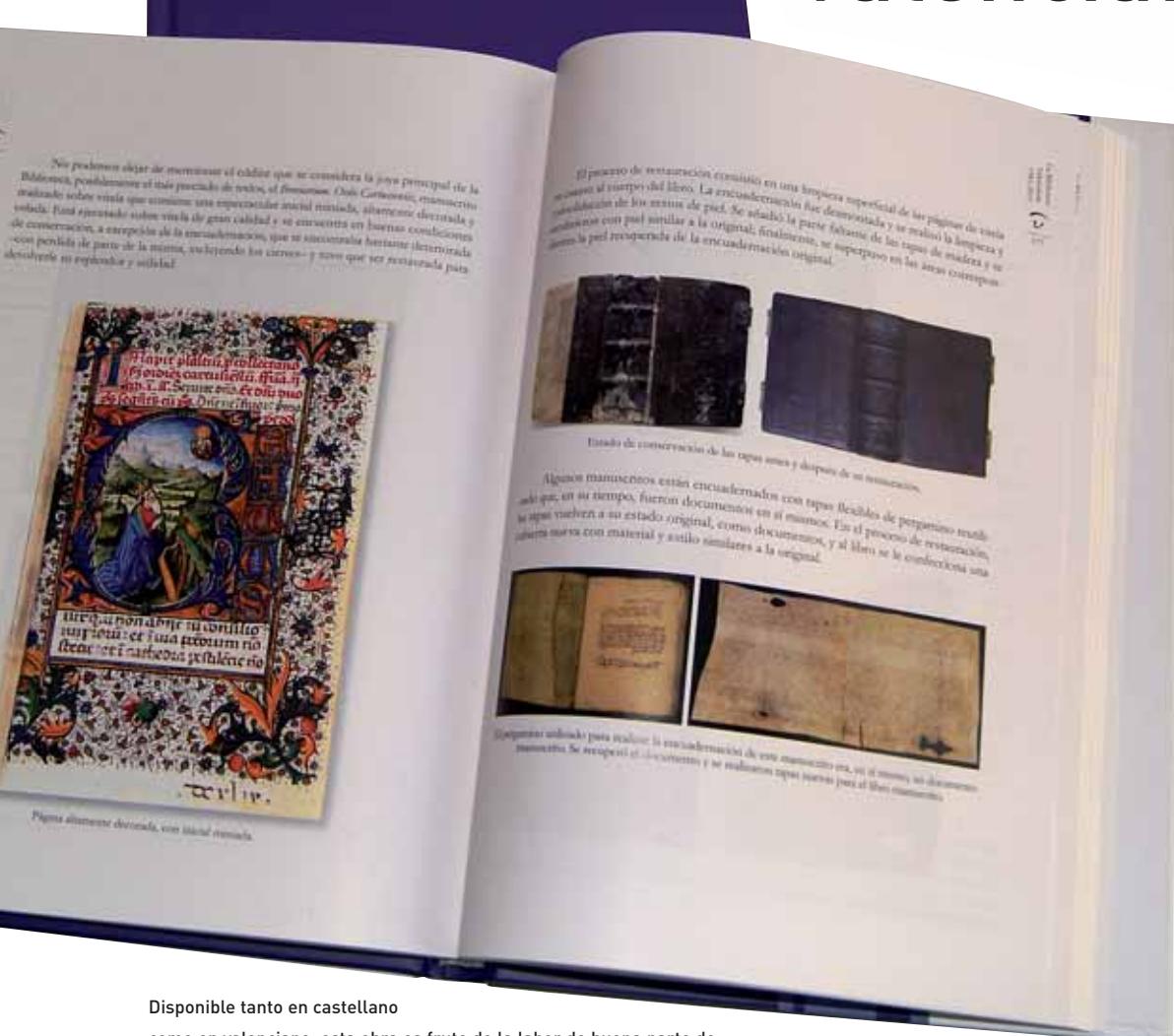
- ALBIAC BLANCO, María-Dolores. «De fierabrés no es el bálsamo», en LLUCH, Javier [ed.]. *Una vida letraherida. Homenaje a Ignacio Soldevila Durante. El Correo de Euclides*. (2009) 4, pp. 164-167.
 GARCÍA SÁNCHEZ, Franklin. «Ignacio Soldevila: el humanista y su obra». *Tierra de nadie*. (2000) 3, pp. 7-16.
 LLUCH PRATS, Javier [ed.]. *Max Aub-Ignacio Soldevila Durante. Epistolario (1954-1972)*. Valencia: Biblioteca Valenciana-Fundación Max Aub, (2007).
 SOLDEVILA DURANTE, Ignacio. «Memorias». *El Correo de Euclides*. (2009), 4, pp. 152-163.
 SOLDEVILA, PHILIPPE. «Cuento de la Luna». *El Correo de Euclides*. (2009), 4, pp. 219-236.
 VV.AA. Asociación Canadiense de Hispanistas (ACH) [En línea]. 2008. <http://www.ach.lit.ulaval.ca/Noticias/Soldevila_In_Memoriam.html>.

¹ Se da cuenta del conjunto de sus publicaciones en la página de autor dedicada a Ignacio Soldevila en la Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes (Universidad de Alicante), en el portal Figuras del Hispanismo.

LA BIBLIOTECA VALENCIANA, 1985-2010

Valencia: Generalitat, 2010

Disponible tanto en castellano como en valenciano, esta obra es fruto de la labor de buena parte de los profesionales que trabajan en la Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu.

Dejando de lado los innegables afectos y recuerdos, la celebración de los veinticinco años de la Biblioteca Valenciana (1985-2010), indiscutiblemente uno de los hitos culturales más relevantes de la Comunitat Valenciana, ha de servir para hacer balance de su gestión apuntando, como señala la publicación, no sólo al estado actual de la biblioteca, sino a los desafíos a los que se enfrenta una institución de tales características.

Una biblioteca nacional de carácter autonó-

mico que inició su andadura a finales de la década de los setenta, cuando la biblioteca del bibliófilo Nicolau Primitiu fue donada al Estado y depositada inicialmente en la Biblioteca Pública Provincial, donde aún recuerda el magnífico retrato de D. Nicolau a la entrada y la no menos magnífica colección, al frente de la cual estaban algunos de los actuales bibliotecarios de la Biblioteca Valenciana. Fondo antiguo que, junto a la colección Serrano Morales, era el resultado de un intenso y apasionado amor por la cul-

POR LO GENERAL, LA ELABORACIÓN DE UNA RESEÑA BIBLIOGRÁFICA HA DE IMPLICAR UN CIERTO CONOCIMIENTO O BIEN DEL AUTOR O BIEN DE LA OBRA. CIRCUNSTANCIA QUE CURIOSAMENTE SE DA EN EL PRESENTE LIBRO, QUE SUPONE UN MOTIVO DE SATISFACCIÓN PERSONAL AL HABER TENIDO LA OPORTUNIDAD DE CONOCER, DESDE SUS INICIOS, EL NACIMIENTO DE LA INSTITUCIÓN A LA QUE VA DEDICADA ESTA PUBLICACIÓN, LA BIBLIOTECA VALENCIANA. **Por Nicolás Bas Martín.** Universitat de València . Dpto. de Historia de la Ciencia y Documentación

tura y el libro valencianos. La colección Nicolau fue la piedra angular del nacimiento jurídico de la Biblioteca Valenciana, que, retomando sus orígenes, se ubicó finalmente en la que había sido espléndida biblioteca del duque de Calabria, el actual monasterio de San Miguel de los Reyes. Una deuda con la historia y un tímido borrón a los últimos usos carcelarios de tan insigne monumento. Con tales raíces arrancaba el año 2000, auténtica carta de naturaleza de la Biblioteca Valenciana, cuando por fin el centro abría sus puertas a todos los ciudadanos. Desde entonces y hasta la actualidad, la colección ha crecido cuantitativa y cualitativamente. Resultado de todo ello es esta monografía que recoge detalladamente la evolución y el

desarrollo de cada uno de los servicios que componen la Biblioteca. Un crecimiento que ha venido de la mano de los innumerables legados, donaciones, depósitos, adquisiciones y, como no, del servicio de Depósito Legal. Cauces a través de los cuales se ha visto notablemente incrementada la colección, tanto de fondos bibliográficos y manuscritos, como de fondos gráficos y hemerográficos. Por supuesto, la cantidad no va reñida con la calidad, y de ello dan muestra algunos de los fondos que han pasado a engrosar la Biblioteca Valenciana, algunos considerados Bien de Interés Cultural en su momento, caso del fondo de Manuel Bas Carbonell; o los extraordinarios fondos antiguos de colecciones como la de Mayans, Sanchis Guarner, Pere Maria Orts, Carreres, o la magnífica colección cervantina de Francisco Martínez y

Martínez, entre otras, que han marcado episodios notables de la cultura valenciana. Ello ha hecho posible que la historia de la edición valenciana pueda ser estudiada a través de las colecciones de la Biblioteca Valenciana, que nos llevan desde los manuscritos iluminados de la biblioteca del duque de Calabria, como la famosa *Spectacula lucretiana*; los más de cincuenta incunables, entre ellos los sermones de san Vicente Ferrer o la primera edición de los *Furs*; las magníficas ediciones del siglo XVI, como el *Aureum opus*, del que Nicolau Primitiu poseía tres ejemplares; la primera edición valenciana de *El Quijote* (1605), estampada por Mey; hasta las espléndidas ediciones del siglo XVIII de Ibarra, Monfort, Orga y Bordazar, así como las lujosas ediciones extranjeras de los Didot, Fournier o Bodoni, o las ediciones más populares de pliegos sueltos poéticos del siglo XVIII. Todo ello hasta llegar a los magníficos fondos del siglo XX, como los archivos personales de Guillermina Medrano-Rafael Superviela, fundamentales para el estudio del exilio republicano, o el fondo político de Emilio Attard, básico para entender la transición democrática española.

Estos fondos bibliográficos se unen a los no

menos importantes fondos gráficos, como el de José Huguet, Desfilis y otros, que han hecho que la Biblioteca Valenciana cuente con una extraordinaria colección de fotografías, dibujos, mapas, planos, tarjetas postales y grabados desde el siglo XVI hasta la actualidad, que se une a la también considerable Hemeroteca, en la que es posible bucear en la historia de la prensa valenciana desde su primer periódico, el *Diario de Valencia*, pasando por la prensa costumbrista del siglo XIX, hasta llegar a la prensa de la Transición. Son miles de documentos puestos al servicio de los ciudadanos gracias a los trabajos de proceso técnico de la Biblioteca Valenciana, que permiten a los usuarios una recuperación rápida y eficaz de la información a través de la página web y de los servicios de referencia y de información bibliográfica de la biblioteca. Adquisición, catalogación y, por supuesto, conservación. No en vano, la Biblioteca cuenta con un destacado equipo de restauración, que mantiene las condiciones de seguridad y conservación adecuadas, y que ha hecho posible mejorar notablemente las condiciones de mantenimiento del fondo. Y todo ello con un objetivo común: difundir los fondos de la institución, tarea por la que

se ha trabajado a conciencia en los últimos años en proyectos tan emblemáticos como la Biblioteca Digital BIVALDI, que permite el acceso a las principales obras de la cultura valenciana. En la misma línea figura la difusión del fondo antiguo a través del Catálogo Colectivo del Patrimonio Bibliográfico Valenciano. Una labor de difusión que se compagina con la actividad más presencial de organización de exposiciones, congresos, cursos, visitas, talleres, seminarios, encuentros con escritores y presentaciones de libros, que han acercado la Biblioteca a todos los ciudadanos. De todo ello se han hecho eco las ediciones del centro, a través de sus diferentes colecciones, de su propia *Revista* y, como no, de la página web, que ha hecho visibles todos los actos celebrados en el centro. Todo ello ha hecho posible que la Biblioteca sea ya un referente en el ámbito cultural. Progreso que no quita que deba asumir los retos que marca la nueva *sociedad de la información* y, sobre todo, del *conocimiento*. Así, se ha de continuar potenciando la imagen de la Biblioteca en todos aquellos colectivos profesionales (universidades, sociedades culturales, colegios profesionales...) que sean potenciales usuarios de sus fondos, y,

además, hay que internacionalizar su imagen. De la misma manera, la Biblioteca debe seguir en la línea de ofrecer mayores servicios en línea a los usuarios dando acceso a repositorios y a bases de datos relacionados con el mundo del libro y de las bibliotecas. Igualmente, el sello «Biblioteca Valenciana» ha de ser, como hasta ahora, sinónimo de calidad editorial, y ello implicará potenciar las colecciones que difunden los fondos bibliográficos y manuscritos de la institución. Todo ello hará de la Biblioteca un foro de debate, análisis y reflexión de temas, no sólo bibliográficos, sino de actualidad, que mejoren su visibilidad. Sería deseable igualmente una mejora del entorno y del acceso al centro, que haría más visible su existencia a todos los ciudadanos. Esperemos que con la declaración de BIC (Bien de Interés Cultural) del edificio se pueda mejorar notablemente el entorno de un edificio aún escasamente conocido por los valencianos. Retos todos ellos que, como sabemos, necesitan de una importante línea presupuestaria que, quizás, debería apostar por un mayor patrocinio de empresas o entidades bancarias que colaboren en las actividades de la Biblioteca, y mejoraran así su obra social.

Publicacions de la B.V. Novetats

Col·lecció «Duc de Calàbria»

Pasqual Más i Usó
*Justas valencianas
barrocas*
ISBN:
978-84-482-5230-4

Jorge Urzainqui Sánchez,
Sergio Català Sanz,
*La conjura morisca de
1570: la tentativa de
alzamiento en Valencia*
ISBN:
978-84-482-5381-3

Miguel Ángel
Català Gorgues,
*La Asunción de la
Virgen en la historia,
la literatura y el arte
del pueblo
valenciano*
ISBN:
978-84-482-5382-0

Vicente Graullera
*Derecho y juristas
valencianos en el
siglo XV*
ISBN:
978-84-482-5154

Col·lecció «Professional»

*Guía del Archivo
Histórico Provincial de
Alicante*
ISBN:
978-84-482-1117-2

Nuria Ramón
Marqués
*La iluminación de
manuscritos en la
Valencia gótica
(1290-1458)*
ISBN:
978-84-482-4618-1

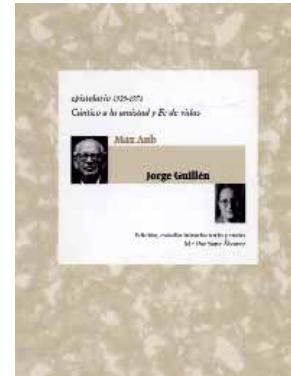

José Vergara Peris
(coord.)
*La memoria
quemada*
ISBN:
978-84-482-5182-6

*La Biblioteca Valenciana
(1985-2010)*
ISBN:
978-84-482-4127-8
(valencià)
ISBN:
978-84-482-4128-5
(castellà)

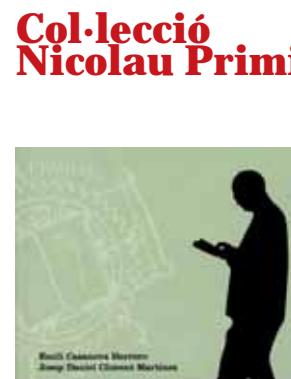
Col·lecció «Epistolaris»

Edició, estudi
introductori i notes de
Mª Paz Sanz Álvarez
*Epistolario
Max Aub - Jorge
Guillén*
ISBN:
978-84-482-2108-9

Edició, estudi
introductori
i notes de Javier
Lluch Prats
*Epistolario Max
Aub-Ignacio
Soldevila
(1954-1972)*
ISBN:
978-84-482-4502-4

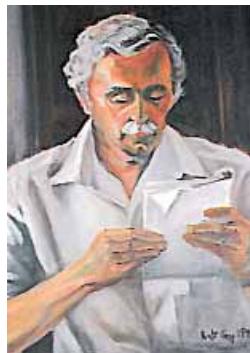

Emili Casanova
(ed. lit.)
Josep Daniel Climent
(ed. lit.)
*Dietaris 1936:
Nicolau Primitiu
Gómez Serrano*
ISBN:
978-84-482-1066-3

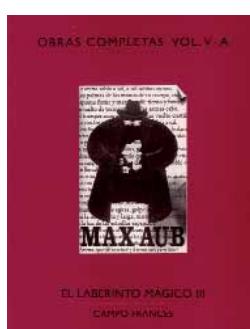
Col·lecció Nicolau Primitiu

Obres completes

Vicent Simó Santonja,
Ricardo Bellvesser
(coord.):
Xavier Casp.
Obra completa
ISBN:
978-84-482-4725-6

Max Aub
Obres completes de Max
Aub. Vol. V-A i B
Coedita: Institució Alfons
el Magnànim
**El laberinto mágico III.
Campo Francés. Manual
de Historia de la
Literatura Española**
ISBN:
978-84-482-2833-2 (O.C.)

Catàlegs d'exposicions

Cristoph Keller, Silvia Dauder
Juan Manuel Bonet
Antonio Alcaraz
El llibre, espai de creació
ISBN:
978-84-482-5036-2

Maria Teresa Echenique,
Javier Satorre (coord.)
**El legado de Rafael Lapesa
(Valencia, 1908-Madrid, 2001)**
ISBN:
978-84-482-4943-4

Ramon Ferrer (coord.)
**El Llibre del Repartiment:
catàleg**
ISBN:
978-84-482-4974-8

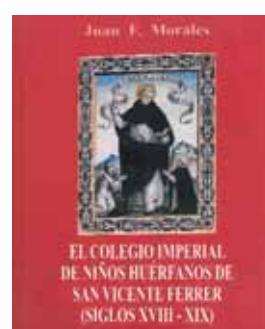

Àfrica Ramírez, Asunción
Atero [coord.]
**10 anys de Premis de la
Generalitat. Editorials i
llibreries de la Comunitat
Valenciana**
ISBN:
978-84-482-5341-7

Coedicions

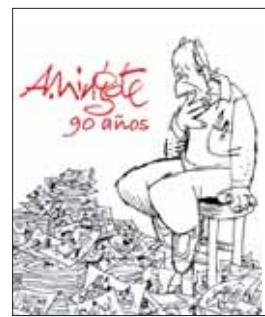

Víctor Manuel Mínguez
Cornelles, et al.
**El sueño de Eneas:
imágenes utópicas de la
ciudad**
Coedita: Universitat Jaume I
ISBN:
978-84-482-5231-1

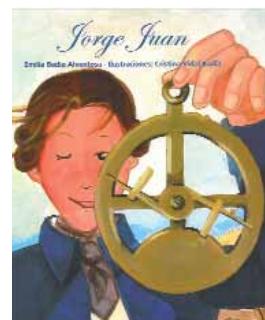

Juan F. Morales Ferrer
**El Colegio Imperial de
Niños Huérfanos de
San Vicente Ferrer
(siglos XVIII-XIX)**
Coedita: Edicep
ISBN:
978-84-9925-018-2

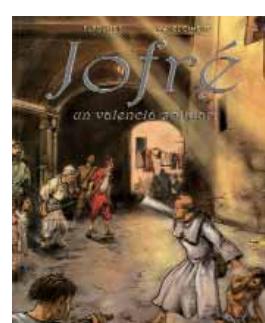
Efemèrides

Mingote, 90 años
ISBN:
978-84-482-5163-5

Emilia Badía (text)
Cristina Vidal Badía (il-l.)
Jorge Juan
ISBN:
978-84-482-5177-2
(edició en valencià)
978-84-482-5034-8
(edició en castellà)

Manel Gimeno i Burguitos
Jofré, un valenciano solidario
ISBN:
978-84-482-5337-0
(edició en valencià)
978-84-482-5336-3
(edició en castellà)

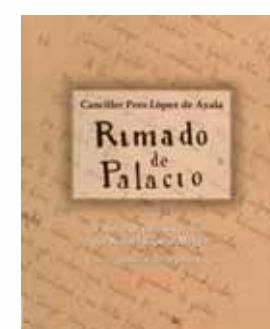

Rafael Beltrán,
Jaume Chiner
**Tirant lo Blanch: dos
estudios**
ISBN:
978-84-482-5434-6

Facsímils

Ausiàs March
Estudi introductorio de Jaume Chiner
[Obras completas de Ausiàs March]
Reprod. facs. de:
València: Juan Navarro, 1539
ISBN: 978-84-482-5368-4
Barcelona: Carles Amorós, 1543
ISBN: 978-84-482-5368-4
Barcelona: Carles Amorós, 1545
ISBN: 978-84-7579-828-8
Valladolid: Sebastián Martínez, 1555
ISBN: 978-84-482-3911-4
Valencia: Juan Rey, 1560
ISBN: 978-84-482-5495-7

Lapesa Melgar, Rafael (ed.lit)
Lago, Pilar (col.)
Rimado de palacio :
**Canciller Pero López de
Ayala**
ISBN:
978-84-482-5412-4

Altres

Javier Satorre Grau, María
José Martínez Alcalde
(coord.)
**Actas del simposio
internacional**
**El legado de Rafael Lapesa
(Valencia, 1908-Madrid,
2001)**
ISBN:
978-84-482-5103-1

Mario Máñez Aracil i Pilar
Martínez Martínez
Leer, toda una aventura
Llegir, tota una aventura
ISBN:
978-84-482-5194-9 (castellà)
978-84-482-5195-6 (valencià)

Arthur Maass
Raymond Anderson
Los desiertos reverdecerán:
*estudio comparativo de la
gestión del riego en el
Mediterráneo español y
el Oeste norteamericano*
ISBN:
978-84-482-5411-7

José M. Carcasés
Miguel Hernández,
periodista
ISBN:
978-84-482-5448-3

Escriptors en la Biblioteca Valenciana 2011

§ Amb xiquets i joves

Dimecres, 16 de febrer. Soledad Puértolas
Dimecres, 23 de febrer. Josep Piera
Dimecres, 2 de març. Carmen Posadas
Dimarts, 8 de març. Ildefonso Falcones
Dimecres, 23 de març. Joan Pla
Dimecres, 30 de març. Reyes Calderón
Dimecres, 6 d'abril. Francesc Mompó
Dimecres, 13 d'abril. Carme Miquel
Dijous, 14 d'abril. Raquel Ricart
Dimecres, 4 de maig. Vicente Molina Foix
Dimecres, 11 de maig. Maria Josep Escrivà
Dimecres, 18 de maig. Álvaro Pombo
Dimecres, 25 de maig. Gustavo Martín Garzo

§ Amb dones

Dijous, 10 de març. Cristina Cerezales
Dijous, 24 de març. Àngels Moreno
Dijous, 31 de març. Esperança Camps
Dijous, 7 d'abril. Paula Izquierdo

LES TROBADES AMB ESCRIPTORS, ARA TAMBÉ EN YOUTUBE

La Biblioteca Valenciana

Nicolau Primitiu ha obert un canal en un dels cercadors web més utilitzats del món:

YouTube.

Així, en el canal oficial <<http://www.youtube.com/user/BValencianaNP>>, els navegants poden gaudir de les trobades amb escriptors que celebra

periòdicament la institució. Les

declaracions, els consells i els comentaris d'autors com

Soledad Puértolas, Reyes

Calderón o Paula Izquierdo ja es troben en la xarxa i se n'hi aniran afegint més a mesura que tinguen lloc les trobades.

L'objectiu d'aquesta iniciativa és, d'una banda, sumar-se als

avantatges de difusió que proporcionen les xarxes socials, i de l'altra, apropar la

Biblioteca Valenciana i les seues activitats a tots els públics.

A més de les trobades amb escriptors, l'internauta trobarà en YouTube interessants vídeos sobre la història de la Biblioteca Valenciana i de la seu seu, el monestir de Sant

Miguel dels Reis, així com de les funcions d'aquesta institució de reunir, conservar i difondre el patrimoni bibliogràfic valencià. A més de veure els vídeos, el canal oficial de la Biblioteca Valenciana en YouTube dóna l'opció de subscriure-s'hi per tal d'estar al dia en les últimes novetats audiovisuals i en els esdeveniments més importants de la institució.

NOVEMBRE 2010 - MAIG 2011

Las Provincias, 20/11/2010**Culmen literario valenciano**

Con motivo del Año Martorell, se ha logrado aglutinar en San Miguel de los Reyes la mejor muestra posible del Siglo de Oro, que reúne por primera vez tres ejemplares del *Tirant* impreso en 1490. Cada uno de los tres ejemplares es de una institución distinta. La Universitat de València, la British Library de Londres y la Hispanic Society de Nueva York han cedido sus libros, que se exhiben juntos por primera vez desde que, hace 500 años, tomasen caminos dispares. Son los únicos ejemplares que quedan de los 715 que se publicaron en Valencia el 20 de noviembre de 1490 por el impresor Nicolás Spindeler. La exposición «Joanot Martorell i els literats valencians del segle xv», inaugurada ayer, y en la que se incluyen también otras joyas bibliófilas de autores como san Vicente Ferrer, Isabel de Villena, Ausiàs March o Jaume Roig, se convierte en la concentración de material referente al Siglo de Oro valenciano más importante de las celebradas hasta ahora. Se trata de un hito histórico difícilmente repetible.

Levante-EMV, 11/02/2011**La última lección de Soldevila**

«Por primera vez me encuentro en un país libre», escribió Ignacio Soldevila a Max Aub en 1956, al poco de llegar a la Universidad de Laval, en Quebec (Canadá). Allí desarrollaría el grueso de su carrera como hispanista, cuya labor más reconocida –y constante– fue la recuperación y puesta en valor de Aub. Fue el «presidente de la república maxaubiana», como recordaba ayer otro de los continuadores de la estirpe, Manuel Aznar. Soldevila es el protagonista de una exposición inaugurada en la Biblioteca Valenciana que recrea su trayectoria y desempolva algunos lla-mativos documentos de su legado, cedido a la Generalitat en 2006. Una jornada internacional sobre la literatura española del exilio acompañó el homenaje al hispanista valenciano, un compromiso que se arrastraba desde 2008. «Nosotros somos ultratumba», escribió también Soldevila a Aub en 1955, cuando aún se formaba en Madrid. Se refería a esos niños de la guerra que «le salieron rana al régimen» y buscaron bocanadas de libertad.

Europa Press, 15/02/2011

La Biblioteca Valenciana culmina el seu vint-i-cinqué aniversari amb la publicació d'un llibre sobre la seua història. La Biblioteca Valenciana culmina el seu vint-i-cinqué aniversari amb la publicació d'un llibre sobre la seua història i el seu funcionament. La publicació està pensada com una guia-referència per a tècnics i persones interessades a coneixer els serveis que ofereix la institució, segons ha informat la Generalitat en un comunicat. La directora general del Llibre, Arxiu i Biblioteques, Silvia Caballer, i el cap de l'àrea de Coordinació, Fernando Lliso, han presentat el llibre *La Biblioteca Valenciana (1985-2010)* al monestir de Sant Miquel dels Reis. Es tracta d'un llibre que culmina les activitats amb les quals la institució ha celebrat el seu vint-i-cinqué aniversari, després de la celebració d'una exposició i diversos tallers i activitats durant 2010. Silvia Caballer ha destacat que «este llibre és un fidel reflex del treball col·lectiu dels tècnics bibliotecaris, grans professionals que han aconseguit fer de la Biblioteca Valenciana el gran centre de conservació i difusió del patrimoni bibliogràfic valencià».

DOCV, 25/03/2011**La Biblioteca Valenciana en la nueva Ley de Bibliotecas**

La Biblioteca Valenciana, que tendrá la denominación de Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu, es la cabecera del Sistema Bibliotecario Valenciano y se constituye como el centro superior bibliotecario de la Generalitat y depósito bibliográfico básico de la Comunitat Valenciana, dependiente de la conselleria competente en materia de bibliotecas. Se encargará de reunir, conservar y organizar las obras editadas o producidas, o relacionadas con la Comunitat Valenciana o con la cultura y lengua valencianas, aunque se hayan editado o producido fuera de la Comunitat, así como las obras de autores valencianos, aunque se hayan editado o producido fuera de la Comunitat Valenciana. También será la responsable de elaborar, gestionar y difundir la bibliografía valenciana en colaboración con otras instituciones, y de poner a la disposición de la ciudadanía y de las instituciones los fondos que custodia, siendo un centro de recursos para la investigación sobre temas valencianos.

Directori *El nostre servei d'informació*

La Biblioteca Valenciana, conscient de la importància de les noves tecnologies com a mitjà de comunicació, ha habilitat un nou servei d'informació. Tots els ciutadans que ho desitgen poden rebre, mitjançant el correu electrònic, informació periòdica sobre les activitats realitzades per la Biblioteca Valenciana. Per a això, n'hi ha prou que sol·liciten ser inclosos en aquest directori tot enviant un missatge de correu electrònic a <bv@gva.es>. En l'apartat «Assumpte» cal escriure-hi «**Directori electrònic**», i en el cos del missatge el nom i cognoms de la persona interessada. S'hi inclourà com a adreça de correu electrònic aquella des de la qual es remet el missatge.

Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu

(MONESTIR DE SANT MIQUEL DELS REIS)
AV. DE LA CONSTITUCIÓ, 284
46019 VALÈNCIA.

Dilluns a divendres, de 09.00 h. a 20.30 h.
Dissabte, de 09.00 h. a 13.30 h.
Altres serveis: cafeteria i restaurant.
Tel.: 96 387 4000 / Fax: 96 387 4037
<http://bv.gva.es>
Autobusos: 16, 36 i 11. Tramvia T-6.

<<http://bivaldi.gva.es>>

BIVALDI

Biblioteca Valenciana Digital. <<http://bivaldi.gva.es>>

LA BIBLIOTECA VALENCIANA DIGITAL, BIVALDI, POSSEEIX QUASI TRES MIL OBRES DIGITALZADES.

Recentment s'ha creat una nova col·lecció, «Fons Gràfic», on es poden consultar, descarregar i imprimir gravats dels segles XIX i XX.

Destaquem, a més, la col·laboració que s'ha iniciat entre Caja Mediterráneo i la Generalitat per a la difusió de la Biblioteca Digital Alacantina. Aquesta col·laboració permet l'accés al fons documental alacantí que conté la Biblioteca Gabriel Miró, que reuneix tot allò relacionat amb la província d'Alacant. Hi trobem, per exemple, el diari *El Heraldo de Alcoy* des de l'any 1901, i postals d'Alacant de principis del segle XX.

Soledad PUÉRTOLAS

SOLEDAD PUÉRTOLAS INAUGURÓ EL PASADO MES DE FEBRERO, EN EL MONASTERIO DE SAN MIGUEL DE LOS REYES, EL CICLO DE ANIMACIÓN A LA LECTURA PARA ESCOLARES 2011. **Por Ignacio Fernández-Delgado.**

Esta zaragozana, nacida en 1947, ingresó en la Real Academia Española el 28 de enero de 2010 y ocupó el sillón de la letra g. Ganó el Premio Sésamo en 1979 con *El bandido doblemente armado*, el Premio Planeta 1989 con *Queda la noche*, y el Premio Anagrama de Ensayo 1993 con *La vida oculta*. También ha sido galardonada con el Premio Aragón de las Letras. Pese a todos sus logros y reconocimientos, Puertolas es una persona cercana y entrañable.

¿Por qué es usted escritora?

La verdad es que es una cosa difícil de contestar, que se ha ido haciendo poco a poco, no es una cosa premeditada. A mí siempre me gustó escribir, tuve tendencia a sentarme en un rincón de mi cuarto, o en el colegio, en los estudios largos que no podías hablar con nadie, e inventar una historia. Creo que es algo que está dentro de ti y que también tiene que ver con tu percepción del mundo. Es una manera de aislarte del mundo, de crear un mundo propio.

¿Qué tal su experiencia en la Real Academia de la Lengua?

Los debates que se hacen son muy interesantes. Los escritores creemos que la lengua es nuestra. A veces tengo la sensación de que los académicos hablan de otra lengua que no es la que yo uso.

Me está dando una perspectiva más objetiva

y, personalmente, me está aportando mucho. Lo que más se trabaja es la definición de las palabras. Me siento muy cómoda pudiendo compartir mis ideas. Veo también entusiasmo y sentido del humor.

¿Qué le aportaron sus estudios de periodismo en su faceta de escritora?

Lo que me aportó, fue que me reveló que yo no servía para periodista. Porque el periodista es alguien que está muy interesado –o así debe ser– en la actualidad, en lo que sucede, en el presente. Y, la verdad, yo no me siento muy dotada para la actualidad, para el presente.

Independientemente de que tenga un hijo escritor, ¿recomendaría a sus hijos que fueran escritores de profesión?

Es que yo, como profesión, no se lo recomendaría a nadie, porque hacer carrera de literato me parece algo que no va conmigo, que no va con la literatura. Puedes hacer carrera de escritor de *best-seller*, de escritor de éxito, pero es poner la ambición fuera de la literatura. Entonces sí, cómo no me va a satisfacer que mi hijo escriba: me parece maravilloso porque sé lo que es eso. Yo tampoco lo recomendaría, pero no hace falta porque él tampoco se lo plantea así, no se plantea hacer carrera de literato.

¿Qué le recomendaría a un joven escritor?
Que esté seguro de ello y que sepa que no te

 «**Esto es un arte, es literatura, no estamos hablando de vender y vender»**

lo recompensarán. Que no lo vea como algo «ah, a mí me tienen que pagar más» o «a mí me tienen que publicar». No, es algo que tú escoges. Partiendo de que a ti te gusta mucho, ya es casi asombroso que te paguen, que te hagan caso. Hay que mantener siempre esa modestia inicial porque nadie te lo ha pedido. Es algo que es lo suficientemente importante para ti como para defenderlo frente a los demás. Creo que esa es la actitud. Ahora que se valora tanto el triunfo, creo que se ha despistado un poco lo que es el arte. Esto es un arte, es literatura, no estamos hablando de vender y vender. Si encima vendes, estupendo.

La acción en sus novelas no es lineal No.

¿Lo es en la vida real?
Menos todavía. No hay linealidad ninguna en la vida: es un desorden y un caos. A mí me

gustaría en las novelas expresar algo de eso, más que el argumento, que eso es lo que hacen los novelistas que quieren construir un mundo cerrado. A mí me gusta el mundo abierto. Me gustaría dar con una clave de poética que no tuviera que ver con la acción ni con la coherencia.

¿Y la sucesión de días y años?

Es que es tremendo, eso es el tiempo. Y con el tiempo tenemos un problema, que es que el tiempo sigue y nosotros nos acabamos. Esa es la extrañeza que nos causa: los días suceden y se sucederán, y se perdieron. Ante eso, ¿qué decimos? Que tenemos un tiempo que ni siquiera está asignado, y eso es extraño, porque el ser humano tiene demasiada cabecera para vivir una cosa tan sorprendente como es que somos un trozo de tiempo.

¿Encuentra antes a los personajes o encuentra antes la historia?

Yo creo que a los personajes, porque las historias no las encuentro yo, sino que las encuentran ellos, encuentran fragmentos de historias. Sí, yo voy al personaje.

Al final de nuestras vidas, ¿qué pesa más: lo leído y escrito o lo vivido?

Lo ideal sería que hubiéramos conseguido esa sabiduría que consistiría en mezclar lo vivido, lo aprendido y lo leído. Ojalá. Pero, desgraciadamente, ves que hay gente que no lo aprende ni de joven, ni de mayor, ni nunca. Hay ancianos que notas que sí. Lo que pasa es que el anciano, cuando es mayor, molesta y se le deja de lado. Ese es el problema que tiene la sociedad. Ojalá la sociedad fuera capaz de cuidar a sus ancianos para que los ancianos sabios nos aconsejaran.

¿Qué le parecen los encuentros con escritores organizados por la Biblioteca?

Pues es la primera vez que vengo. En principio, me parece que es una manera de acercar el libro a la gente. La idea de que vengamos escritores ya es un poco extraña, al menos para mí, porque el escritor no somos el libro. Yo creo que es una cosa personal. Hay escritores que también son oradores, que les gusta mucho el contacto personal, pero a mí me cuesta un poco. Me parece halagador que me llamen; pero, con todo, pienso que ojalá el libro pudiera hablar por mí, lo vería mucho más adecuado.